

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH VĚD

Ústav ošetrovatelství

Zuzana Dubická

Historie Pöttingea v Olomouci od založení po současnost

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené bibliografické a elektronické zdroje.

Olomouc 30. dubna 2011

podpis

Děkuji panu Prof. PhDr. Ivo Bartečkovi, CSc., za odborné vedení bakalářské práce,
trpělivost a cenné rady při její tvorbě.

ANOTACE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Název práce:

Historie Pöttingea od založení po současnost.

Název práce v AJ:

History of Pöttingeum from Foundation to Present.

Datum zadání: 2011-01-07

Datum odevzdání: 2011-04-28

Vysoká škola, fakulta, ústav: Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta zdravotnických věd

Ústav ošetrovatelství

Autor práce: Dubická Zuzana

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.

Oponent práce:

Abstrakt v ČJ:

Bakalářská práce předkládá zkompleťované, získané poznatky o historii Pöttingea v Olomouci. Snaží se odpovědět na otázku: „Jaké informace týkající se historie Pöttingea byly dosud opublikovány? Jaké osobní kariéry ředitelů jsou spjaty s historií Střední zdravotnické školy a Vyšší odborné zdravotnické školy Emanuela Pöttinga v Olomouci po roce 1989?“

Cílem této práce bylo vyhledání a sumarizace dostupných informací o Pöttingeu a jejich prezentace. Dále bylo záměrem získat nové informace od oslovených respondentů, kteří na škole působili ve funkci ředitelů. S oslovenými respondenty byl formou zápisu nebo písemného vyjádření se k zadaným otázkám proveden řízený

rozhovor. V něm bylo sledováno téma osobní angažovanosti ve společenském i odborném dění a přínos respondentů na Střední zdravotnické škole a Vyšší odborné zdravotnické škole Emanuela Pöttinga v Olomouci.

Abstrakt v AJ:

Thesis presents the complete evidence on the history of Pöttingeum Institute in Olomouc. It tries to answer the questions: “What information on the history of Pöttingeum was published till present? What personal careers of headmasters are connected with the history of Emanuel Pötting's Nursing School and Nursing College in Olomouc from 1989?”

The aim of this thesis was to find, summarize and present published information on Pöttingeum. Next task was to find new information from the responders, former headmasters of the school. A guided interview with a written record or written reply to designated questions was used for this purpose. Personal involvement in social and professional events was evaluated, as well as the personal contribution of responders to the history of Emanuel Pötting's Nursing School and Nursing College in Olomouc.

Klíčová slova v ČJ:

Emanuel Pötting, Pöttingeum, ústav hraběte Pöttinga, Střední zdravotnická škola Olomouc, Vyšší odborná zdravotnická škola Olomouc, ředitele Pöttingea po roce 1989, Gerta Kallikova-Figulusova, dějiny českého školství, dějiny dívčího školství.

Klíčová slova v AJ:

Emanuel Pötting, Pöttingeum, Institute of count Pötting, Nursing School in Olomouc, Nursing College in Olomouc, schoolmasters of Pöttingeum from 1989, Gerta Kallikova-Figulusova, history of Czech education system, history of girls' education system.

Rozsah: 53 s., 3 příl.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. HRABĚ EMANUEL PÖTTING - PERSING.....	9
1.1 O EMANUELI PÖTTINGOVI Z PERA A. VALENTY	11
2. ZALOŽENÍ SPOLKU A ÚSTAVU HRABĚTE PÖTTINGA.....	12
2.1 OTEVŘENÍ ÚSTAVU	15
3. PRVNÍ ROKY ÚSTAVU HRABĚTE PÖTTINGA.....	17
3.1 ÚSTAV HRABĚTE PÖTTINGA ZA 1. SVĚTOVÉ VÁLKY.....	22
3.2 MEZIVÁLEČNÁ LÉTA ÚSTAVU	25
3.3 PÖTTINGEUM ZA 2. SVĚTOVÉ VÁLKY A V DOBĚ POVÁLEČNÉ..	28
4. ZDRAVOTNICKÁ ŠKOLA NA PÖTTINGEU.....	29
4.1 BUDOVA PÖTTINGEA	31
4.2 NOVODOBÁ HISTORIE STŘEDNÍ ZDRAVOTNICKÉ ŠKOLY.....	32
4.3 DLOUHODOBÉ PROJEKTY ŠKOLY	34
4.4 ZÁJMOVÁ ČINNOST ÚSTAVU E. PÖTTINGA	35
5. ROZHOVORY S ŘEDITELI.....	37
ZÁVĚR.....	46
LITERATURA A PRAMENY	48
PŘÍLOHY	51
Příloha 1. Gerta Figulusová – Kalliková.....	51
Příloha 2. Obrazové přílohy.....	52

ÚVOD

Pöttingeum bylo od založení unikátem své doby. Výuka na něm byla dlouhá léta vyhrazená jen pro dívky. Obchodní škola na Pöttingeu se dokonce stala novým útvarem v organizaci školství.¹ Nyní škola nabízí kompletní studium, a to na Střední zdravotnické škole i Vyšší odborné škole E. Pöttinga, celkem v deseti různých oborech.

Záměrem této bakalářské práce je uvést nejdůležitější informace o historii Pöttingea, které byly doposud opublikovány, od jeho založení po současnost. Všechny tyto informace pak přehledně rozčlenit a prezentovat. Značná část práce je také věnována ředitelům, jejichž kariéry jsou spjaty s historií SZŠ a VOŠ Emanuela Pöttinga v Olomouci po roce 1989. S těmito respondenty byl proveden řízený rozhovor, v kterém je sledováno téma osobní angažovanosti pro odborné a společenské dění na Pöttingeu.

Práce je rozčleněna do pěti hlavních kapitol. V úvodní první kapitole bych Vás ráda blíže seznámila s hlavní postavou, zakladatelem Pöttingea v Olomouci, hrabětem Emanuele Pöttingem. Druhá kapitola je zaměřena na období, ve kterém byl založen ústav a jeho řídicí spolek, také se zde dočtete, jaké těžkosti členy spolku při stavbě ústavu provázely a jak probíhalo slavnostní otevření, velká událost roku 1895.² Samostatná kapitola, třetí v pořadí, je věnována vývoji ústavu v následujících časových údobích. Od počátku vzniku, k první světové válce, době poválečné, meziválečné, i období druhé světové války. Kapitola podává stručný přehled o činnosti ústavu v těchto dobách. Předposlední kapitola předkládá ucelený přehled vzniku Střední zdravotnické školy a Vyšší odborné zdravotnické školy v Olomouci

¹ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archívu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 124.

² NAŠINEC, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. Str. 16.

na Pöttingeu. Popisuje její rozmach až po novodobou historii. Do této kapitoly je zahrnuta také zájmová činnost a projekty školy.

Závěrečná, pátá kapitola zahrnuje řízené rozhovory s oslovenými řediteli školy, kteří ji vedli od školního roku 1989/1990 po současnost a kteří kladně reagovali a vstřícně odpovíděli na mé dotazy. Tyto odpovědi mi umožnily nahlédnout do osobní angažovanosti a jejich přínos pro současnou podobu Pöttingea.

Jako vstupní studijní literatura byly prostudovány tyto zdroje:

FIŠARA, V. a kol. *Emanuel hrabě Pötting Persing - zakladatel školy pro výchovu českých dívek*, Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Střední zdravotnická škola, Votobia Olomouc 1995.

FIŠARA, V. a kol. *Vývoj školy od roku 1990, 50 let zdravotnického školství v Olomouci 1948/1998* Střední a Vyšší zdravotnická škola Olomouc, Intergrafis Olomouc 1998.

FIŠARA, V. a kol. *Vývoj školy v letech 1998/2005*, Pöttingeum Olomouc 1895/2005. Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Emanuela Pöttinga v Olomouci, Střední polygrafická škola Olomouc 2005.

FISCHER, R. *O Emanueli hr. Pöttingovi*, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935.

VÝROČNÍ ZPRÁVY Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za roky 1897 – 1948.

Veškeré informační zdroje pocházely:

z materiálů Střední zdravotnické školy a Vyšší odborné školy zdravotnické, Vědecké knihovny Olomouc a Státního okresního archivu Olomouc.

Hlavní vyhledávání informačních zdrojů probíhalo od listopadu 2010 do února 2011 a bylo vyhledáno 47 relevantních zdrojů, 14 jich bylo v práci použito. Další vyhledávání probíhalo do dubna 2011. Bylo nalezeno 9 relevantních zdrojů z toho 7 použito při tvorbě práce.

1. HRABĚ EMANUEL PÖTTING - PERSING

Emanuel hrabě Pötting pochází ze staré šlechtické rodiny, jejichž kořeny mají původ v Dolním Rakousku. Za státní služby a zásluhy pro panující rod habsburský povýšil císař Leopold I. diplomem ze dne 28. září r. 1662 říšského svobodného pana Jana Šebastiána z Pöttingů do stavu hraběcího. O deset let dříve inkolátním diplomem obdržela rodina právo nabývat majetku také v Čechách i na Moravě. Od té doby se řadí rod Pöttingů mezi šlechtické rody moravské.³ Hrabě Pötting pocházel z 10 dětí (7chlapců a 3 dívek), narodil se 25. října r. 1819 na zámku v Budišově, jižně od Velkého Meziříčí. Ten den byl také pokřtěn v tamějším chrámu Páně sv. Gotharda a obdržel při křtu svatém jména: Emanuel, Jan Maria.⁴ Rodina Pöttingů žila vždy velmi střídmě. Často hrabě vzpomínal na svoji matku, která své děti vždy nabádala ke střídmosti a prostému životu. „Tak příkladně, nechutnal-li některému dítěti u rodinného stolu pokrm některý a nejedli ho, nesměl následujícího se dotknouti.“⁵

Po dokončení studia gymnázia v Brně s vynikajícím prospěchem byl poslán v říjnu r. 1837 do Olomouce na dvouletý filozofický kurz. Roku 1839 se dal zapsat na biskupský teologický ústav v Brně. Následovaly čtyři roky studia, posléze vysvěcení brněnským biskupem Antonínem Arnoštem hrabětem Schaaffgotschem dne 6. srpna r. 1843 na kněze. Jedním z prvních působišť hraběte Pöttinga byl Komárov u Brna a působil zde něco málo přes rok. Svou příkladnou vlídností, pečlivostí a svědomitým plněním úkolů si získal nejen lásku a oddanost budišovských farníků, ale upozornil na sebe i vyšší kruhy duchovenstva. Když se r. 1844 úmrtím preláta-arcijáhna Antonína pána z Rollsbérgů uvolnilo kanovnícké místo v Olomouci, byl hrabě E. Pötting zvolen od olomoucké kapitoly za nesídelního kanovníka olomouckého a císařským rozhodnutím byla dne 10. prosince téhož roku tato volba potvrzena. Roku 1846 byl ustanoven též za kooperátora do Kučérova u Vyškova a působil zde do r. 1849. V tomto roce byl uvolněn z brněnské diecéze a dosazen za kooperátora do Dolan u Olomouce. O dva roky později byl olomouckým kardinálem Maximiliánem přeložen na faru slavičinskou a o další dva roky později

³ KAHLIG, I. Výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga 1897/1898. Str. 4.

⁴ FISCHER, R. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. Str. 3.

⁵ KAHLIG, I. Výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga 1897/1898. Str. 4.

r. 1853 na faru švábenickou v okrese vyškovském. Téhož roku se stal děkanem švábenského děkanátu, brzy na to byl jmenován kníže-arcibiskupským radou a přisedícím arcibiskupské konsistoře. Zde působil s neúnavnou pílí přes 14 let. Císařským rozhodnutím dne 6. února 1868 byl povolán na uvolněné místo sídelního kanovníka v Olomouci. A z téhož důvodu okamžitě rezignoval na farní benefícium ve Švábenicích. Roku 1871 rezignoval tehdejší probošt u sv. Mořice v Olomouci na faru svatomořickou a jeho nástupcem byl jednomyslně zvolen Emanuel Pötting. „Desetileté působení jeho v hodnosti té označeno je v první řadě přechytnými šlechtnými činy dobročinnosti, z nichž ale většina zůstala veřejnosti utajena, neboť nebývalo zvykem zesnulého sdělovati levici, co činí pravice.“⁶ 10. února 1880 byl hrabě Pötting kardinálem Fürstenbergem jmenován předsedou knížecí arcibiskupské konsistoře a generálním vikářem arcidiecéze olomoucké do r. 1892. Dále r. 1880 byl hrabě Pötting zvolen kapitolním proboštem v Olomouci, 30. září bylo potvrzeno jmenování hraběte Pöttinga císařem, dále byl zvolen za prvního ředitele kapitolních statků. V říjnu r. 1886 byl vyznamenán církví za své církevní zásluhy od sv. Stolicie titulem papežského preláta a apoštolského protonotáře. „Bývalo vždy jeho touhou, popřeje-li mu dobrotivý Bůh, dočkati se sekundice, slaviti svou zlatou mši ve svém rodišti v Budišově nebo v některém klášteřu.“ Avšak z důvodu nemoci 6. srpna 1893 slavil své jubileum padesátiletého kněžství pobožností v klidném ústraní domácí kaple své rezidence. Začátkem února r. 1898 hrabě onemocněl zápallem plic. Na lůžku pobyl jen velice krátce a po čtyřiaadvaceti hodinách zemřel.⁷

Hrabě Pötting velice podporoval české školství, a to ne jen v Olomouci. Byl jedním ze zakládajících členů Matice školské, které se od něj dostalo značné finanční pomoci. Přispěl i ke stavbě první olomoucké české obecné školy na Bělidlech. Jako kněz byl účasten na svěcení a předávání všech nových českých školních budov, které byly zřízeny během jeho působení v Olomouci. Dne 15. 9. roku 1895 byl přítomen svěcení ústavu, který sám založil. Po vysvěcení sloužil hrabě Pötting v domácí kapli nově zbudovaného ústavu první mši. Přesto, že hrabě trpěl těžkou oční chorobou a své dílo nikdy nespátril, znal jeho každý kout do přesných detailů. Neztratil svůj elán a o chod

⁶ FISCHER, R. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. Str. 4.

⁷ KAHLIG, I. Výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga 1897/1898. Str. 6.

ústavu se vždy živě zajímal.⁸ Povahou byl hrabě Emanuel Pötting vzorem šlechtetného muže. „Rodem aristokrat, nezadal nikdy svému stavovskému postavení, aby získal blýskavý lesk veřejné popularity: ctil svůj šlechtický původ, byl hrdý naň, ale uměl ho vždy a všude odůvodniti v pravdě šlechtickým smýšlením, slovem a co nejvíc platí, skutkem.“⁹

1.1 O EMANUELI PÖTTINGOVI Z PERA A. VALENTY

Autor přiblížil soukromý život Pöttinga za doby jeho působení ve Švábenicích. Domácnost s ním nejvíce sdílel bratr Alois (vysloužilý plukovník) a dvě sestry. Vždy se mluvilo jen česky nebo hanácky. Emanuel Pötting velice rád zpíval české písně, k oblíbeným patřila, „Spi Havlíčku...“ České vlastenecké písně musela zpívat při práci i čeleď. Hrabě sám pro ni vlastnoručně opsal písně „Kde domov můj“ a „Hej Slované.“ Tak jako národní budil hrabě i občanské uvědomění. Při volbách zasedal v komisi a dbal, aby všichni členové oprávnění volby svého práva využívali. Přísně dohlížel na pořádek na polích i v hospodářství, všude muselo být čisto a nevšední pořádek. Vždy v zimě i v létě vstával o čtvrté hodině ranní, aby se sám přesvědčil, je-li všechna čeleď vzhůru včas. O žních nebylo hraběti zatěžko odnést svačinu čeládce, když nebyl nikdo poblíž. Žádal-li někdo o dovolení jít k muzice nebo jinam, dovolil to hrabě, jen do určité hodiny. Nikdo si nedovolil zdržet se po stanovené lhůtě, protože hrabě nikdy nešel spát, dokud neslyšel, že se čeledín vrátil. Hrabě vedl vždy velice spořádaný život, nepil lihoviny ani nekouřil a byl velkým zastáncem všelijaké nevinné zábavy. Každý rok na Štědrý den měla čeleď vánoční stromek i s dárky. Taky se nestalo, aby hrabě z nějaké své cesty nedovezl domácím dárky. Svůj kněžský úřad, tak jako i jiné povinnosti, pojímal hrabě s naprostou vážností a zbožností, s kterou jednal i vystupoval. Říkalo se o něm, že u oltáře budil dojem světce.¹⁰

⁸ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995. str. 9.

⁹ FISCHER, R. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 5.

¹⁰ FISCHER, R. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 6-7.

2. ZALOŽENÍ SPOLKU A ÚSTAVU HRABĚTE PÖTTINGA

„Ústav hraběte Pöttinga v Olomouci, český pensionát a škola pro vzdělání dívek.“ Tak zněl oficiální název nově vzniklého spolku v Olomouci. Dne 8. října r. 1893 byl na církevním místodržitelství v Brně podán návrh stanov, které podaly paní Ambrosova, paní Sojková a slečna Šimková. Dne 30. října toho roku byly tyto stanovy schváleny.¹¹ Vzniklý nový ženský spolek byl jedním z hlavních spolků na severu Moravy a výrazně ovlivňoval celou tehdejší olomouckou společnost. Díky daru jeho zakladatele a protektora Emanuela Pötting-Persinga, který spolku věnoval značnou finanční částku, měl spolek vynikající podmínky pro rozvoj od samého počátku svého založení. Spolek se od jiných spolků tehdejší doby značně lišil už v samotné příčině vzniku. Jiné školy vznikly díky spolkové činnosti, avšak spolek Ústav hraběte Pöttinga vznikl díky dívčí škole.¹² „Sám název jest programem jeho. Není v národě našem potřeby větší a důležitější v oboru vzdělání, nežli existence ústavu, kdež by na základech přirozených i národních dívka česká tak vzdělaná byla, jak toho povolání a působnost ženy, její postavení a význam v národě vyžadují.“¹³ Hrabě Pötting chtěl původně dívčí školu realizovat na církevní platformě, ale na radu svých přátel se rozhodl zřídit světský ústav, (který byl řízen k tomuto účelu stanoveným ženským spolkem) podle příkladu brněnské Vesny. Lidově byl spolek nazván, „Pöttingeum“. Původní název měl znít, „Ludmila“, ale hrabě uznal za přiléhavější název Ústav hraběte Pöttinga.¹⁴

Dne 24. listopadu r. 1893 se konala ustavující první valná hromada spolku. Byla zahájena paní Ambrosovou úvodní řečí o potřebě škol pro vzdělání dívek. Přispěl i pan Ambros pochválením stanov a prezentací již vykonaných prací. Důležitým bodem bylo odsouhlasení nových stanov spolku. První základní listina Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci z r. 1893. Shrnovala zásady, kterými se nová škola měla řídit a udávala její směr. „Směr náboženství a víry: tato jest matkou ctnosti a lásky, a tyto jsou

¹¹ SELSKÉ LISTY, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 8.

¹² REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. str. 120.

¹³ SELSKÉ LISTY, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 8-9

¹⁴ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. str. 121.

nejkrásnější ozdobou ženy a nejsladším kouzlem každé domácnosti.“¹⁵ Kladla důraz na vyšší vzdělanost dívek, jejich všestranný přehled, povědomí o praktických dovednostech a znalostech, které vzdělané ženě ve vzdělaném národě přísluší. Aby se dokázala v případě potřeby sama zaopatřit a svým dětem byla sebevědomou učitelkou lásky vlastenecké. Dále ustanovovala název ústavu a devět členek kuratoria z olomouckých dam, které měly ústav po dobu jeho života vést. Druhá základní listina Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci z r. 1895. stanovila základy, na kterých měla být škola zbudována. Byly to: víra, věda, hospodárnost. „Moudrým a rozumným spojením všech tří lze lidskou bytost, zejména dívčí, vyvíjeti v dokonalost a jí pro život zabezpečiti a poskytovat ochranu.“ Dále zde byl popsán učební statut a učební osnovy. Například, zvlášť se mělo dbát na nauku náboženství, všichni vyučující měli být římsko-katolického vyznání, vyučovat se muselo vždy jen v jazyce českém.¹⁶

Hrabě byl v novinách i soukromě nabádán, aby církevní orgány měly dohlížecí pravomoci nad ústavem. Bylo tvrzeno, že jim zvolená předsedkyně Ambrosová byla nebezpečná volnomyšlenkářka, její manžel Ambros „starý Husita“ a do takových rukou chtěl on, jako prelát, vložit ústav vlastními penězi zbudovaný. Spory vyvrcholily roku 1895, kdy bylo církví ústy kanovníka Pávka navrženo, aby po smrti hraběte připadlo církvi schvalovat navržené vyučující. Hrabě Pötting setrval na svém stanovisku nezávislosti na církvi s vysvětlením, že konsistoř k vybudování ničím nepřispěla a nemohla tedy o takové práva žádat. Že o náboženskou výuku bylo řádně postaráno a nevyhovovalo by to potřebám českého národa, ani nenaplnilo představy zakladatele. Hrabě byl smýšlení přísně aristokratického, ale nebylo věrnějšího přítele českého národa než právě jeho. Velice jej mrzelo, když se jeho synovec přiklonil k německé národnosti. Měl mimořádný smysl pro národní potřeby, který viděl v zakládání a financování škol. Střádal své jmění jen pro český národ a rodinu úplně pomíjel. „Jednou řekl: Co mám, získal jsem z nadací národa českého a má to být národu zachováno a opět vráceno.“¹⁷

Organizačně se spolek od jiných nelišil, měl stejné výkonné orgány (výbor, valnou hromadu a kuratorium), které se staraly o ústav jako jiné spolky té doby. Správní rada spolku se scházela každý týden, aby se běžné problémy s vedením spojené mohly řešit

¹⁵ PÖTTING, E. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 9.

¹⁶ PÖTTING, E. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 9.

pružněji. Funkci protektora zastával do své smrti hrabě Pötting a čestné předsedkyně jeho sestra hraběnka Emílie Pöttingová. Starostkou spolku byla do r. 1894 A. Ambrosová do r. 1894, kdy jí vystřídala B. Sojková.

Právě ona byla jednou z nejzajímavějších osobností spolku, protože poté, co byla funkce po pěti letech zbavena volbou nové dlouholeté předsedkyně Anny Žáčkové, figuruje pravidelně v jednatelské knize jako původce všech sporů, zejména na téma zavedení ortodoxní katolické linie ve výchovném programu ústavu, kterou prosazovala.¹⁸ Další známou osobností byla žurnalistka J. Černochová, jejíž nekrolog, napsaný Eliškou Krásnohorskou, otiskl také prestižní orgán českého ženského hnutí, Ženské listy. Činnými členkami mohly být jen paní a dívky.¹⁹

Do konce roku 1894 měl spolek 52 zakládajících členek, 83 členek přispívajících a 24 členek činných. Následkem smrti hraběte r. 1898 byla dle stanov zrušena činnost kuratoria a nahradil ji výbor spolku.²⁰

¹⁷ Dějiny ústavu hraběte Pöttinga, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 13-15.

¹⁸ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. str. 123.

¹⁹ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. str. 123.

²⁰ Dějiny ústavu hraběte Pöttinga, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 13-15.

2.1 OTEVŘENÍ ÚSTAVU

Důležitým krokem bylo získání pozemku pro výstavbu školní budovy. Zájem měl spolek o výhodně položenou parcelu na okraji města. Dne 11. prosince intervenoval pan Ambros u ministerstva financí o odprodej těchto pozemků ve výměře 1451 metrů čtverečních za cenu 32. 284 zlatých. O pozemky mělo značný zájem i město Olomouc a vyjednávalo o tyto pozemky, krom jiných, s příslušnými ministerstvy. Čerstvě zvolená předsedkyně ústavu proto v prosinci r. 1893 odjela do Vídně intervenovat. Dne 30. ledna r. 1894 jí byl odprodej přislíben. Když se však doslechla, že deputace města Olomouce sem přijela také s žádostí o skoupení veškerých pozemků, zůstala předsedkyně ve Vídni, dokud neschválil ministr financí Planer odprodej. Tak se také stalo 5. února 1894 a písemně bylo do Olomouce doručeno dne 29. února 1894.²¹ „Jste nepřemoženi, dokud na prahu jizby domu vašeho vládne národní žena, vůlí ženy národní a vzdělané velí, vládne, vítězí.“²² Stavba budovy byla započata v červnu r. 1894 a rychle pokračovala dle plánů architekta Jakoba Gartnera. Náklady na výstavbu činily 110 000 zlatých.²³

Slavnostní otevření se konalo dne 15. září roku 1895. Tento slavnostní den se stal významným svátkem pro všechny olomoucké Čechy. Přes špatné deštivé počasí a přísný zákaz německé radnice, která se snažila všemožně slavnosti zabránit, se sjely všechny vlastenecké spolky z širokého okolí. U všech bran byly policejní hlídky, které měly bránit příchodu spolků do města, veškerá policejní moc byla v pohotovosti, ale marně. „vše se hrnulo do města a spontánně bez všeho aranžování se řadilo na biskupství a v kanovnické ulici v impozantní průvod, v němž pak se ubíralo ulicemi přes Horní náměstí, ulici Ferdinandskou a Českou vedle Národního domu, jenž byl skvostně ozdoben prapory, k ústavu.“²⁴ Uprostřed průvodu byla stráž národní čtyřjízdního Sokola Horymíra, v jejichž čele jel mecenáš hrabě Pötting. Všichni provolávali „sláva“ a doprovodili hraběte až k ústavu, kde se seřadili. Jména všech dostavených spolků nebyla nikdy uveřejněna, aby nebylo dopomoženo radnici v jejich stíhání.

²¹ Dějiny ústavu hraběte Pöttinga, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. Str. 14.

²² PÖTTING, E. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. Str. 18.

²³ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895/1995, Str. 11.

²⁴ NAŠINEC, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. Str. 16.

Generální vikář kanovník Weinlich provedl posvěcení ústavu, následovala první mše svatá, již vysloužil hrabě Pötting. Poté bylo přikročeno k otevření ústavu slavností, která proběhla ve vyzdobené první pracovně. Zde byl hraběti slavnostně předán klíč od budovy ústavu. Následoval proslov předsedy Ústřední matice školské z Prahy, prof. J. Čelakovským, v němž vyzdvihl důležitost dne slavnostního otevření a zmínil, že právě ten sám den byly otevřeny další tři české vyšší ústavy na Moravě a to: v Brně vyšší obchodní škola, v Místku české gymnázium a v Lipníku česká reálka. Tyto tři ústavy byly vybudovány obětavostí českého lidu pro vzdělání mužské mládeže, ale zde v staroslavném a druhém hlavním městě markrabství moravském vznikla česká dívčí škola, pro vzdělání mládeže ženské, díky nadšenému vlastenectví zakladatele. Slovo bylo předáno hraběti Pöttingovi. „Já volil ústav pro vzdělání dívek. Učinil jsem tak z toho plného přesvědčení, že národu českému ničeho tak se nedostává, jako právě české ženy. Neboť je žena duší každé rodiny. Žena vzdělaná, rozvážlivá, mírná, zbožná mravná je pravým požehnáním Božím každé rodiny. Zkušenost muže sedmdesátiletého, vniknutí poznání knězova do sociálních poměrů, půda tradicí šlechtických na nichž i já vyrostl, toť studnice, z níž čerpati možno nestrannou pravdu.“²⁵

Projevy řečníků vykazovaly typické rysy dobového stylu, který byl charakteristický svou tendencí k mnohomluvnému přechvalování zásluh všech přítomných a k nadnesenému zachycení skutečností.²⁶ Po skončení proslovu hraběte provolávali „sláva“ a „výborně“ davy před budovou, které setrvaly až do konce slavnosti. Další proslov byl pronesen ředitelem Burdou a nakonec předsedkyní kuratoria paní Ambrosovou s manželem. Celá slavnost trvala celé 3 hodiny a byla ukončena opětovným provoláváním slávy zakladateli. Na jeho výslovné přání byly ukončeny ovace a hrabě se odebral do své rezidence.²⁷

²⁵ NAŠINEC, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. str. 17.

²⁶ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895/1995. str. 12.

²⁷ Otevření ústavu r. 1895. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. str. 20.

3. PRVNÍ ROKY ÚSTAVU HRABĚTE PÖTINGA

Vyučování v ústavu povolilo místodržitelství v Brně výnosem 15. 7. roku 1895. Pro velký zájem byly otevřeny hned I. i II. třída školy literní (později měšťanské) pro žáčky od jedenácti do čtrnácti let. Dvě pracovny (později škola průmyslová), škola hudební a taky kurzy pro vyučování německého nebo francouzského jazyka. Pro studentky byla vybudována knihovna, která na konci školního roku obsahovala 170 děl o 320 svazcích. Měla několik částí, pro učitele, studentky a nemajetné žákyně. Postupně se zbudovala tělocvična a rozrůstaly se i učební pomůcky. Již během prvního roku působení značně vzrostla popularita ústavu na celé Moravě. Od svého počátku měl ústav mnoho příznivců, ať šlo o soukromé osoby nebo organizace, o jejich štědrých darech a příspěvcích svědčí i zprávy z dobového tisku, kde jsou uváděny jejich rozsáhlé seznamy.²⁸ Škola byla původně zřízena pro dvě stě žákyň, z nichž šedesát bylo chovankami penzionátu. Ředitelem byl v prvním školním roce 1895/1896 Jan Burda, profesor slovanského gymnázia v Olomouci, kterého po jeho odchodu na počátku nového školního roku zastoupil Isidor Kahlig.²⁹ Byl velkým přínosem a jedním z nejdéle působících ředitelů na ústavu. Dbal, aby byla přísně a důsledně dodržena linie, kterou vytyčil zakladatel ústavu. Také byl znám jako národně uvědomělý Čech a podobně jako hrabě Pötting viděl budoucnost národa jen ve svazku s Rakousko-Uherskem.³⁰ V prvním roce na ústavu vyučovalo sedm mužů a osm žen. Být zaměstnancem Pöttingea bylo velmi výhodné. Ústav měl vlastní penzijní fond a učitele velmi dobrý plat, který pravidelně stoupal s přibývajícimi věrnostními příplatky za odsloužené roky. Pro nemajetné chovanky byla zřízena nadace, ze které se těm nejpotřebnějším každoročně vyplácela stipendia.

Každý den se vyučovalo (kromě neděle) od 8.00 do 16.00 povinným předmětům: náboženství, český jazyk, dějepis a zeměpis, počty, přírodopis, přírodopis, psaní, kreslení, ruční práce, domácí hospodářství, tělocvik. Výuka nepovinných předmětů začínala v 16.00 a končila o 17.00 hodině. Zde patřily: zpěv, hra na klavír a housle, německý nebo francouzský jazyk. Učební osnovy byly velice rozumné. Vzdělání

²⁸ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Str. 14.

²⁹ KRÁLIK, F. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. Str. 31.

³⁰ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Str. 15.

bylo dostatečné a více praktické než encyklopedické. Zbylý čas mohly chovanky využít k hrám, společným vycházkám, pořádáním večírků či návštěvám divadelních představení. Chovanky měly zakázáno nakupovat, zasílat nebo přijímat dopisy přes studenty nebydlící v penzionátu. Do oficiální pošty měl v přítomnosti chovanek ředitel právo nahlížet. Dále bylo zakázáno chodit mimo ústav bez rodičů či jejich zákonných zástupců, do divadla a na zábavy směly chovanky jít pouze v jejich doprovodu a k tomu bylo potřebné vyžádat si souhlas učitelského sboru. Při procházkách musela být dodržována přísná pravidla jako: „bez vyzývavého chování - mluvení nahlas, smíchu, ohlížení se – to vše mohlo by ohrozit čest chovanek i pověst ústavu.“³¹ Pro návštěvy rodičů byl předem stanoven čas, ve středu od 10.00 do 10.15, v sobotu od 12.45 do 13.45 a v neděli dopoledne.³²

V druhém školním roce 1896/1897, pod vedením Isidora Kahliga, byla otevřena III. třída školy literní, kterou již navštěvovalo sto šestnáct žákyň, třetí pracovna pro šití šatů, z předešlého roku pokračoval kurz kuchařsko-hospodářský a přibyl kurz malování porcelánu a ozdobného vypalování na dřevo s bezplatným kurzem pravopisným. Ve třetím školním roce 1897/1898, kdy taky zemřel zakladatel ústavu hrabě Emanuel Pötting, byl zřízen bezplatný večerní kurz. Z počátku byl určen pouze pro šití prádla nemajetných dívek, ale ve čtvrtém školním roce byl rozšířen i na kurz šití šatů pro všechny zájemkyně.³³ Výbor se rozhodl rozšířit stávající budovu z kapacitních důvodů, a tak se 1. května roku 1899 započalo se stavebními pracemi. Téhož roku 15. října již budova byla dokončena a vysvěcena.³⁴ Nová budova měla téměř dvojnásobnou kapacitu. Během výstavby se vykonaly i nejnutnější úpravy budovy staré, a to zejména zavedení elektrického osvětlení.³⁵ S pátým školním rokem 1899/1900 se událo dosud nejvíce změn. Do školní organizace přibyla dvouletá obchodní škola, pokračovací kurz kreslení, kurz krasopisný a přibyla i výuka ruštiny.³⁶ Do prvního ročníku obchodní školy bylo zapsáno čtyřicet dva dívek. Výuka zde zahrnovala účetnictví, zbožíznalství, těsnopis a psaní na stroji. Se školním rokem 1900/1901 byl otevřen druhý ročník školy obchodní, bezplatné večerní kurzy pro šití prádla a šatů, kreslení stříhů a kurz vaření. Kurzy byly velice oblíbené a hned v prvním

³¹ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 121.

³² REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Str.121 - 123.

³³ KAHLIG, I. Devátá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci. Str. 4.

³⁴ KRÁLIG, F. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. Str. 32.

³⁵ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Str. 15.

roce se přihlásilo sedmdesát jedna účastnic. Po zřízení školy obchodní se řediteli začaly množit žádosti s prosbou o radu na téma účetnictví. Dotazovali se jednotlivci i různé korporace, zvláště svépomocné mlékárenské družstva. „Protože se škola nemá omezit jen na činnost čistě interní, nýbrž má radou a skutkem pomoci i mimo školní katedru,“ byl jedno léto uskutečněn i účetnický kurz.³⁷

Otevřená obchodní škola byla údajně novým útvarem v organizaci školství, který byl napodobován i v jiných slovanských zemích. Škola byla unikátem své doby už jen z důvodu, že byla zbudována pro dívky, zatím co mužská mládež dosud takovou možnost neměla.³⁸ Na konci téhož roku se značně zlepšila finanční situace ústavu. Kromě mimořádných příjmů získaných pořádáním zábavných večerů, školní výstavy ručních prací s tržnicí, kde bylo možné si zhotovené věci zakoupit.³⁹ Rozpočet vylepšil i zemský sněm, který začal škole poskytovat subvence ve výši 2500 zlatých ročně.⁴⁰ Počátkem školního roku 1903/1904 vznikla vyšší dívčí škola, která měla rozšířit kapacitu školy literní. Zde se taky na začátku roku přihlásilo pětadvacet žaček.⁴¹ Na konci jubilejního desátého školního roku bylo na ústavu zřízeno sedm škol a sedm kurzů.⁴²

Ústavní školy roku 1905	Kurzy při ústavu roku 1905
Škola literní (měšťanská) o třech třídách	Kurz pokročilejšího kreslení a malby
Vyšší dívčí škola pokračovací	Kurz malby porcelánu
Dvouletá obchodní škola	Kurz okrasného vypalování dřeva
Škola průmyslová o třech pracovnách	Kurz pravopisný
Škola kuchařsko-hospodářská	Kurz krasopisný
Jazyková pro ruštinu, němčinu a francouzštinu	Kurz taneční
Hudební s výukou: zpěvu a hry na klavír, citaru či housle	Bezplatné kurzy večerní pro šití prádla, šatů a vaření

³⁶ KAHLIG, I. Devátá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci. Str. 4

³⁷ KRÁLÍG, F. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. Str. 32.

³⁸ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 124.

³⁹ PTÁČKOVÁ, A. Výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1896-97. Str. 11.

⁴⁰ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Str. 15.

⁴¹ KRÁLÍG, F. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. Str. 33.

⁴² KAHLIG, I. Devátá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci. Str. 4

Aby se školy Ústavu hraběte Pöttinga dostaly do většího povědomí, obeslal ústav tři výstavy (ve Slezsku, na Moravě ve Vyškově a v Čechách v Pardubicích), kde byly prezentovány práce žákyň.⁴³ Škola nebyla v oblibě zvláště u olomouckých Němců, o čemž svědčí i příhoda z pera E. Brožové. V ní líčí útok Němců na budovu ústavu během národních nepokojů roku 1905. „Kamení lítalo až do jídelny na stoly, kde rozbilo mnoho skleněných džbánů na vodu. V prvním poschodí bylo až na postelích. Jaké štěstí, že polovice chovank byla v divadle!“⁴⁴ Pro zbylé chovanky šel ředitel Kahlig do Národního domu a při zpáteční cestě jim muselo vojsko vytvořit špalír. „Když dopadl na stůl první kámen a sklo se s řinkotem sypalo z oken, nastala v jídelně hrozná panika. Ustrašené dívky se překotně hnaly do sousední kuchyně. Komické při tom bylo, že žádná z chovank při tom zmateném úprku nezapomněla s sebou vzít večeři: talířek s nářezem!“⁴⁵

Ve školním roce 1906/1907 byl otevřen kurz modistický a kurz pro umělé vyšívání na stroji. Velice vzkvétala také škola literní, a to tak, že v následujícím školním roce 1907/1908 musely být otevřeny pobočky první a druhé třídy, do nichž se přihlásilo ihned sto dvaasedmdesát žaček. V tomtéž roce byl nebývale velký zájem o kurzy šití prádla, šatů a kreslení stříhů. Počet přihlášek byl natolik velký, že musely být rozděleny nadvakrát, aby žádostem mohlo být vyhověno. První kurz byl uskutečněn v měsících listopadu až lednu, druhý pak navazoval od ledna do března.

S narůstajícími zájemkyněmi o studium i kurzy ústavu značně přibýlo finančních starostí. Proto podal výbor žádost ministerstvu kultu a vyučování o postátnění školy obchodní a roku 1908 zemské školní radě v Brně žádost o převzetí školy literní do veřejné správy. Avšak žádné žádosti nebylo vyhověno a ústav byl nucen nést všechn osobní i věcný náklad až do státního převratu roku 1918. Ani narůstající problémy nedostatečných finančních zdrojů nezabránilly dalšímu růstu ústavu. Nařízením ministerstva obchodu v dohodě s ministerstvem kultu a vyučování byla dne 20. července 1907 prohlášena třetí pracovna školy průmyslové za učiliště, jehož absolventům byla uznána živnost švadlenská s omezením na zhotovování dětských a ženských šatů. Spolkový výbor Matice školské v Olomouci vyšel ústavu vstříc a převzal ochotně správu nově vzniklé pokračovací školy pro účetnice živnosti oděvní.

⁴³ KRÁLÍG, F. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 33.

⁴⁴ BROŽOVÁ, E. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. str. 46

⁴⁵ BROŽOVÁ, E. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. str. 46

K tomuto účelu propůjčil potřebné místnosti, i se zavázal k úhradě nákladu otopu. Škola měla dvě třídy s každoročním nástupem zhruba sedmdesáti žačkami. V témže roce 1908/1909 byla otevřena i další vedlejší třída literní školy, již třetí v pořadí, tak že celkový počet tříd školy literní byl šest. Protože se vedení ústavu zdálo velice důležité, aby žákyně měly znalosti v domácím účetnictví, byl ještě v tomto roce pro ně zřízen účetnický kurz.

Naopak neustále ubývalo žaček druhé pracovny školy průmyslové pro umělecké vyšívání, tak byla zrušena a ve školním roce 1909/1910 byla tato škola nově organizována. Škola průmyslová tak měla dvě třídy, obě třídy byly dvouleté, jedna pro šití prádla, druhá pro šití šatů. Dále měla stálý odpolední kurz pro šití prádla i šatů a dva večerní bezplatné kurzy, modistický s kurzem šití prádla, šatů a kreslení střihů. Absolventkám po ukončení studia bylo uděleno vysvědčení, které nahrazovalo výuční list ze živnosti švadlenské. Dalším kurzem byl letní kurz bílého valašského vyšívání, aby bylo rozšířeno povědomí o valašských výšivkách a napomohlo se tak domácím vyšivačkám. Nové proudy kreslení, které se objevovaly u nás i v zahraničí vnukly nápad uspořádat výstavu kreseb a prací z vyšívání. Výstava byla obeslána ústavní školou průmyslovou a pořádala se v Brně. Vystavovaly zde střední školy, měšťanské školy, obecné školy i učitelské ústavy. V roce 1912 nařízením z ministerstva obchodu bylo průmyslové škole uděleno právo konat mistrovské zkoušky ze živnosti oděvní, provozované ženami omezené na výrobu ženských a dětských šatů. Téhož roku byl otevřen kurz fotografování a esperanta. Hanácko-valašská výstava v červenci roku 1914 musela být předčasně uzavřena, když vypukla první světová válka.⁴⁶

⁴⁶ KRÁLÍG, F. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. Str. 33-34.

3.1 ÚSTAV HRABĚTE PÖTTINGA ZA 1. SVĚTOVÉ VÁLKY

Rok 1914 přinesl velkou řadu změn. Při dvacáté první schůzi výboru v měsíci červnu bylo jednáno o náhradě členů výboru, z nichž se někteří odstěhovali, jedna členka se provdala a někteří tragicky zahynuli jako oběti války, nedlouho po jejím propuknutí. Další změnou byl vstup výboru do Svazu českých spolků ženských v Praze. Ze svého středu vybral výbor osm delegátek.⁴⁷

Ústav hraběte Pöttinga a jeho spolek udržoval dlouhou dobu styky s jinými spolky. Lze o nich najít zmínky v místním tisku (Našinec, Olomoucký Pozor, Selské listy, Mír) i v ženských časopisech: Ženské listy, Ženské revue a Ženský svět. Účastnil se zemských setkání moravských žen, roku 1899 vstoupil do Ústředního sdružení žen moravských a zavázal se vydržovat dva sirotky brněnské útulny. „Roku 1903 se Pöttingeum stalo zakládajícím členem spolku Dívčí akademie, zřizovatele prvního moravského dívčího gymnázia se sídlem ve Valašském Meziříčí.“⁴⁸

V létě roku 1914 zahájil ústav přípravy na nový školní rok, investicemi do nezbytných oprav ústředního topení a malířských prací, které byly ještě v červenci provedeny. Na konci tohoto měsíce však došlo k nečekanému sletu událostí, které narušily poklidně se blížící školní rok. Po propuknutí 1. světové války za všeobecné mobilizace byl v ústavu ubytován oddíl čítající osm set vojáků, který se zde zdržel až do 3. září.⁴⁹ Bylo to prvního srpna, kdy se do ústavu dostavil nadporučík pěšího pluku se sedmi muži. Řediteli bylo oznámeno, že se zde ubytují se čtyřmi setninami druhého praporu. Ihned byly započaty nutné přípravy na jejich příchod. Ve všech třídách byl přesunut nábytek do rohů místností, byla donesena sláma a večer přivezeno několik vozů se šatstvem, obuví, výzbrojí, jídelním náčiním. Vše bylo vhazováno z ulice otevřenými okny dovnitř. Reservisté přicházeli do druhé hodiny ranní a po rozednění začali se stavbou polní kuchyně v ústavní zahradě. Každé ráno přibývala jedna další, až se tam naskládaly čtyři. K topení v těchto kuchyních bylo navozeno 3 m³ dřeva. S přibývajícími vojínky docházely i jejich rodiny s dětmi, až zcela zaplnily ústav.

⁴⁷ ČERMÁKOVÁ, M. Devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914/1915. Str. 9-10.

⁴⁸ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 125.

⁴⁹ ČERMÁKOVÁ, M. Devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914/1915. Str. 11.

Do 17.00 hodiny vojíni nesměli budovu opustit, a tak se neobyčejně oblíbeným místem v těch parných měsících stala ústavní zahrada.

Ústav byl v té době vyhlédnut, také jako lazaret pro čtyři sta vojínů. Po skončení zápisu 17. září se konal výbor, na kterém bylo usneseno nouzové řešení - přesunout plánovaný lazaret do budovy penzionátu a chovanky ubytovat v budově školy. Tuto nabídku přednesla vojenské správě předsedkyně kuratoria s ředitelem ústavu. Bylo jim však oznámeno, že od původního plánu využít Pöttingeum již bylo upuštěno. Jako náhrada však byla v budově ústavu umístěná česká obecná škola, jejichž prostory byly využity k vojenským účelům.⁵⁰ Běžný školní rok byl přeci zahájen, přestože byl zápis interních chovek slabší oproti letům minulým. Všeobecný nedostatek potravin, pracovních materiálů i finančních prostředků si také vyžádal omezení ústavní činnosti. Z toho důvodu byly zrušeny paralelní třídy školy literní, i druhá třída školy kuchařsko-hospodářské. Bylo propuštěno několik vyučujících, zrušeny byly také bezplatné kurzy pro šití prádla a šatů. Upustilo se od konaných slavnostních představení, zábavných večerů a programů jako byly, večírek mikulášský, svatováclavský, dětský den apd. Konány byly jen služby boží a sbírky na sirotky po padlých vojínech.⁵¹

V tomto dvacátém školním roce 1914/1915 vznikl nový školní útvar. Vyšší dívčí školu nahradila škola pro ženská hospodářská povolání. Škola byla určená pro dívky „lepších kruhů,“ pro které se nehodilo středoškolské studium, ale které zároveň chtěly být všeobecně vzdělané. Škola byla tříletá, z čehož v každém ročníku bylo vyučováno skupině předmětů. Do první skupiny patřily předměty všeobecné: zeměpis, řeč, kulturní dějiny, počty, zdravotvěda, přírodopis, občanská nauka, zpěv a tělocvik. Do druhé skupiny patřily předměty odborné: účetnictví, zbožíznalství, národní hospodářství a nauka o administrativní správě ústavu. Do poslední skupiny se řadily předměty hospodářského rázu jako: šití bílého prádla a šatů, nauka o potravinách, o vedení domácnosti, nauka o vaření a stolování. K této poslední skupině předmětů patřila i praktická výuka praní prádla, žehlení, nakládání ovoce, návštěvy opatroven a mateřských škol. Žákyně řádně navštěvovaly všechny předměty ročníku, hospitantky byly studentky jen zvolených předmětů. Studentky, které odchodily všechny výše

⁵⁰ KAHLIG, I. Devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914-15. Str. 13-15.

⁵¹ ČERMÁKOVÁ, M. Devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914-15. Str. 11-12.

zmíněné ročníky, obdržely vysvědčení opravňující zastávat úřednická místa v nemocnicích, lázeňských domech, léčebných ústavech, dětských opatrovnách nebo třeba v ústavech pro postižené.⁵²

Výnosem z 21. ledna 1915, které vydalo ministerstvo veřejných prací, musely všechny kuchařsko-hospodářské školy připravovat pokrmy z dostupných válečných potravin a sestavit jejich recepty, s kterými byla obeznámena široká veřejnost. Na ústavu bylo takto sestaveno šestačtyřicet receptů, jež byly vytištěny.⁵³ Téhož roku se ústav stal členem Červeného kříže.⁵⁴ Večer 6. května 1915 bylo řediteli oznámeno magistrálním úředníkem města Olomouc, že bude na ústavu ubytováno tři sta padesát vojáků. Kuratorium s ředitelstvím ústavu nemělo dostatek času svolat výbor, a tak bylo donuceno samo vybrat prostory vojákům. Dne 8. května Vojenský oddíl zabral více než celé přízemí ústavu. Škola obecná, do té doby přebývajících v přízemí Pöttingea, byla přemístěna do prvního patra a chovanky ústavního penzionátu byly přestěhovány do patra druhého.⁵⁵

Roku 1916 zemřel císař František Josef I. a výroční zpráva toho roku zmiňuje, že byla na jeho paměť, jako ctěného dobrodince českého školství, uspořádána ve dvoraně ústavu smuteční slavnost s proslovem. V této zprávě jsou také uvedeny některé tragické okamžiky z jeho života. Dále je zde zveřejněna část proslovu císaře Karla I. Téhož školního roku poctil, dle zpráv výboru, 17. prosince ústav kardinál a odsloužil mši svatou.⁵⁶

Vojenská posádka, která využívala přízemí, odešla z ústavu po ne celých pěti letech dne 10. prosince 1918. Jako odškodnění byl věnován ústavu sud kyselého zelí. Za značné poškození budovy armádou, bylo požadováno školou adekvátnější odstupné. S odůvodněním, že poškození nebylo způsobeno českým vojskem, byl ústav odkázán na likvidační komisi do Vídně.⁵⁷

⁵² KAHLIG, I. Devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914/1915. Str. 19-20.

⁵³ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895/1995. Str. 17.

⁵⁴ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 125.

⁵⁵ KAHLIG, I. Devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914/1915. Str. 18.

⁵⁶ ČERMÁKOVÁ, M. Devatenáctá výroční zpráva za 22 školní rok 1916-17. Str. 3-7.

⁵⁷ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 125.

Národní uvědomění Čechů bylo s blížícím se koncem války posilováno, o čemž svědčila i vystoupení českých umělců té doby. Na vystoupení pořádaná ústavem, kromě jiných předních umělců, přijala pozvání operní pěvkyně Ema Destinová, která zazpívala hostům i chovankám ústavu české národní písně.⁵⁸

3.2 MEZIVÁLEČNÁ LÉTA ÚSTAVU

O „sopečném převratu“ při vzniku ČSR a prvním prezidentovi se lze informovat z příspěvku ředitele Kahliga, který je zapsán ve výroční zprávě z roku 1918/1919. Zde zmínil jak původ T. G. Masaryka, tak položil otázky, zda je český národ zralý na tuto svobodu a zda se národ ze svých dějin poučil.⁵⁹

Na rozvoj Pöttingea státní převrat neobyčejně zapůsobil. Z německých škol se značné množství žákyň začalo ucházet o studium na Pöttingeu. To bylo také důvodem, proč musely být znovu otevřeny všechny tři pobočky při škole literní. Do otevřených šesti tříd pak bylo přijato dvě stě šedesát devět žákyň. Nejen do školy literní přibýlo žaček, a tak byly po pětileté přestávce, zaviněné válkou, znovu otevřeny bezplatné večerní kurzy šití prádla, šatů, kreslení stříhů, do nichž se přihlásilo, tři sta šedesát pět zájemkyň. Dne 4. ledna 1919 byla převzata škola literní do městské správy, čehož bylo ústavem domáháno již od roku 1908, a byla přemístěna do pěkných prostorů bývalé německé měšťanské dívčí školy v Macharově ulici. Značně se tak vylepšil ústavní rozpočet, kterému vypomohlo i město Olomouc převzetím do své správy školy průmyslové, která nadále zůstala pod střechou Pöttingea. Ve stejném školním roce 1919/1920 byla otevřena pobočka při I. ročníku obchodní školy a odpolední kurz šití prádla. Pro tuto obchodní školu bylo dnem 1. září zřízeno zvláštní kuratorium a profesorský sbor byl postupně postátněován. Čímž došlo k dalšímu ulehčení ústavního rozpočtu. V následujícím roce byly znovuotevřeny kurzy pravopisný, modistický a nové dva kurzy účesové. Také byla otevřena pobočka při II. ročníku obchodní školy.⁶⁰

⁵⁸ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995, Str. 17.

⁵⁹ KAHLIG, I. Dvacátá třetí výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý čtvrtý školní rok 1918/1919. Str. 3-4.

⁶⁰ KRÁLÍG, F. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895/1935. Str. 35.

O letnicích r. 1920 byla konána jubilejní slavnost 25. výročí založení Ústavu hraběte Pöttinga. Slavnost byla uskutečněna v Národním domě s velice pestrým programem. Byly konány služby Boží zahájené proslovem generálního vikáře Geislera, v ústavní kapli s hudebním přednesem, s následným přesunem do městské redutní dvorany, kde se sešel značný počet účastníků. Velký počet řečníků zde vyličil chod ústavu během celých 25 let jeho trvání. V závěru slavnosti byl prezentován názor představených ústavu o vyplnění cílů vytyčených zakladatelem a potřebě, vzhledem k novým poměrům české vlasti té doby, stanovit nové cíle a s nimi směr, kterým se měl ústav dále ubírat. To bylo úkolem nového vedení.⁶¹

Ve dvacátém sedmém školním roce vznik na návrh ředitele Kahliga nový ojedinělý útvar zvaný „Švýcarský penzionát.“ Jeho úkolem bylo poskytnout chovankám to, co bylo tehdy draze vyhledáváno v zahraničí. Cílem tedy bylo poskytnout dospívajícím dívkám všeobecné a praktické vzdělání. Naučit je cizím jazykům, hudebnímu vzdělání a v neposlední řadě jim umožnit zdokonalit se, prostřednictvím volitelných kurzů, v jimi vybraných činnostech jako: ruční práce, móda, vaření, psaní na stroji, tanec, práce v mateřských školách apod. Přestože byl první rok zkušební, těšil se značné oblibě a přihlásilo se do něj hned v prvním roce dvaatřicet chovanek. Škola byla dvouletá a v druhém roce nastoupilo žaček 16.⁶² Studium na Pöttingeu bylo značně nákladné. Z tohoto důvodu nebylo každému umožněno. Jen školné v jednotlivých ročnících se pohybovalo od 300 do 400 Kč. Další poplatky byly tři zlaté měsíčně plus další dva zlaté za každý nepovinný předmět, 10 Kč zápisné a 20 Kč poplatek za pomůcky.⁶³

Ve školním roce 1922/1923 měla být zřízená při dívčí obchodní škole Ústavu Pöttinga také oddělení chlapecké. Jelikož však nemohl být splněn požadavek ministerstva školství a národní osvěty, aby obě školy byly pod jednou střechou, byl zápis do chlapecké školy zrušen, přestože přijatých žádostí bylo nad rámec kapacity.⁶⁴ Z jara roku 1924 odešel po dvaceti osmi letech ředitel Isidor Kahlig z ústavu na zdravotní

⁶¹ KAHLIG, I. Dvacátá čtvrtá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý pátý školní rok 1919/1920. Str. 5-9.

⁶² KAHLIG, I. Dvacátá šestá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý sedmý školní rok 1921/1922. Str. 15-16.

⁶³ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895/1995. Str. 20.

⁶⁴ KLEVETA, A. Prvé čtvrt století, Dvacátá osmá výroční zpráva Veřejné obchodní školy Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za školní rok 1923/1924. Str. 1-2.

dovolenou. Za věrnou a oddanou práci, kterou na ústavu dlouhá léta svědomitě vykonával, mu byla darována odměna ve výši 5000 Kč. Bývalý ředitel tyto peníze využil k založení stipendia, „Stipendium ředitele I. Kahliga pro služebné osoby ústavu.“ Zemřel ještě téhož roku 25. července. Jako jeho nástupce byl jmenován do funkce ředitele František Králík, jemuž byla svěřena do péče škola kuchařsko-hospodářská, jazyková, hudební, Švýcarský penzionát a různé kurzy. Avšak škole obchodní byl ředitelem od roku 1920 A. Kleveta. Další změnou bylo převedení celého zbylého učitelského sboru pod správu státu.⁶⁵ Roku 1929 byl Švýcarský penzionát přejmenován na vyšší dívčí školu. Ve školním roce 1932/1933 nebyl pro nedostatek žáček otevřen vůbec.

Roku 1935 (po čtyřiceti letech trvání ústavu) byly tedy v Pöttingeu tyto školy: kuchařská, hudební, veřejná obchodní, veřejná odborná škola pro ženská povolání, penzionát a časové kurzy.⁶⁶ Žákyně navštěvující Pöttingeum pocházely převážně z Moravy, Čech a Slovenska. Bylo zde však zastoupení i mnohých dalších vzdálených zemí jako: USA, oblasti jižní Afriky, Turecka, Maďarska, Jugoslávie a jiných. Ústavnímu penzionátu byla svěřena výchova také pravnučky J. A. Komenského Gerty Figulusové-Kallikové, které se Komenský v 17. století ujal jako sirotka a poskytl ji vzdělání.⁶⁷ Na Ústav hraběte Pöttinga se sjížděly exkurze z různých škol a známé osobnosti té doby jako: Mikoláš Aleš, Jaroslav Vrchlický, Hana Kvapilová, Svatopluk Čech, T. G. Masaryk s Alicí Masarykovou, Adolf Heyduk, Bohdana a Madla Němcové (dcera a vnučka B. Němcové), Ema Destiniová a další, jak se lze dočíst v ústavní Památní knize z let 1895/1952.⁶⁸

⁶⁵ LIPČÍKOVÁ, A. Dvacátá osmá výroční zpráva Internátu, Švýcarského penzionátu, školy kuchařského kurzu pěti měsíčního, školy hudební, školy jazykové a časových kurzů při Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý devátý školní rok 1923/1924. Str. 24.

⁶⁶ KRÁLÍK, F. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935. Str. 33-34.

⁶⁷ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Str. 20.

⁶⁸ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 125

3.3 PÖTTINGEUM ZA 2. SVĚTOVÉ VÁLKY A V DOBĚ POVÁLEČNÉ

Období druhé světové války mělo na Pöttingeum mnohem bouřlivější vliv než válka první. Provoz na ústavu byl značně omezen a na čas i zastaven, a to ubytováním mobilizovaného vojska v budově školy ve školním roce 1938/1939. Plná školní činnost byla obnovena až v říjnu. Na počátku školního roku bylo na tehdejším penzionátu ubytováno sedmdesát osm žáček. Po přidělení území Sudet k Německu a osamostatnění Slovenska, se však počet žáček značně snížil.⁶⁹ V tomtéž roce byl zrušen abiturientský jazykový kurz pro absolventky obchodní akademie, který umožňoval částečné vzdělání na místo vysokých škol.

Roku 1940 byla část školy uvolněna pro okupační německé vojsko. A o dva roky později byl ústav mimo penzionát zabrán celý. Výuka v té době probíhala v náhradních prostorách, zejména školy měšťanské na Nové Ulici. V dalším roce byl zabrán i penzionát za účelem lazaretu. Roku 1944 byly zrušeny všechny odborné školy a učitelé s žáky byli pracovní nasazeni. Znovu se částečně obnovila docházka až v červnu r. 1945, a to ve druhém patře budovy. Ostatní prostory byly dále užívány jako nemocnice pro repatrianty. Pöttingeum válkou utrpělo velké hmotné ztráty. Inventář byl zničen nebo rozkraden.⁷⁰ Ústav byl za doby protektorátu podřízen okupační zprávě. Své 50. výročí vysvěcení oslavoval opožděně roku 1945 po osvobození. Při této příležitosti byla budova „po zneuctění okupanty“ znovu vysvěcena.⁷¹

Z jara toho roku byl připraven podle vládního Košického programu systém jednotného školství. Veškeré soukromé školy měly být změněny na státní. Na Pöttingeu byla v té době nejžádanější škola obchodní, o čemž svědčí i počet žáků r. 1946/1947, kdy jich na ústav docházelo 342. Oblíbenou byla i škola pro ženská hospodářská povolání s některými kurzy.⁷²

⁶⁹ LIPČÍKOVÁ, A. Výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga, penzionát, kuchařská škola, hudební škola a časové kurzy v Olomouci za školní rok 1938/1939. Olomouc 1939. Str. 3-6.

⁷⁰ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Str. 22.

⁷¹ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 125

⁷² FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Str. 22.

4. ZDRAVOTNICKÁ ŠKOLA NA PÖTTINGEU

Za počátek zdravotnické školy lze považovat otevření dvou ročníků zdravotní školy při odborné škole pro ženská povolání roku 1948. V následujícím školním roce byla tato nově vzniklá škola osamostatněna pod názvem vyšší sociálně zdravotní škola. Škola měla jedenáct tříd se čtyřletou délkou studia. V prvním a druhém ročníku se vyučovalo předmětům všeobecného charakteru, od třetího ročníku to byla již odborná specializace v oborech zdravotní sestra, zdravotní pracovnice, porodní asistentka. S dalším rokem došlo k rozšíření oborů o dětské sestry, zdravotní laboranty a rentgenologické pracovníky. Ve školním roce 1951/1952 byl změněn název školy na Vyšší zdravotní školu, studium bylo zkráceno na tři roky a výuka odborných předmětů byla zahájena již od prvního ročníku. Praxe po absolvování této školy však přinášela značnou řadu problémů. Jedním z hlavních byl nízký věk a nezletilost absolventek po ukončení studia. Žákyně přicházely na školu po dokončeném základním osmiletém vzdělání již ve 14 letech a končily v sedmnácti. Pod správou této nově vzniklé školy zůstaly i dva původní ročníky bývalé odborné školy pro ženská povolání s názvem škola výživy, obor praktické dietetiky.⁷³

Obnovená a slibně se rozvíjející spolková činnost byla v červenci roku 1952 násilně ukončena a veškerý nemovitý majetek (penzionát i škola) připadl státu.⁷⁴ Škola nebyla pro své zaměření dostatečně vybavena. Bylo nezbytně nutné provést rekonstrukce některých prostorů a uzpůsobit je odborné výuce. V roce 1954 byl název školy změněn na Zdravotnickou školu. Byla dokončena adaptace kuchyně na hematologickou laboratoř a zahájena přestavba druhé kuchyně na laboratoř chemickou. Ve školním roce 1955/1956 bylo znovu zavedeno čtyřleté studium, byly poprvé otevřeny třídy pro studium při zaměstnání, čímž bylo umožněno i nekvalifikovaným pracovníkům získat způsobilost pro vykonávání zdravotnických povolání.

V polovině 50. let byly otevřeny z důvodu snížení počtu žákyň pouze obory zdravotní sestry, dětské sestry a zdravotního laboranta. V té době značně utrpěla praktická

⁷³FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Str. 22- 23.

⁷⁴REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archívu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 125

výuka, která byla součástí školních osnov, a to odchodem řádových sester z pracovišť Fakultní nemocnice, které dle informací patřily k nejkvalitnějším zdravotním sestrám.

V 60. letech se postupně zlepšující materiální podmínky školy umožnily lépe vybavit kabinety i učebny školy, doplnit školní knihovnu, rozšířit nabídku studijních programů i opravit fasádu školní budovy. Postupně také vznikaly pro absolventy všeobecných škol pomaturitní dvouleté specializace, hlavně v oborech zdravotní sestra, porodní asistentka, rentgenologický laborant a později i rehabilitační pracovník.

Roku 1960 „byl vydán Zákon o soustavě výchovy a vzdělání (školský zákon č. 186/1960 Sb.), podle něhož tvoří všechny školy a výchovná zařízení jednotný školský systém.“⁷⁵ Byla zavedena devítiletá základní docházka, na kterou navazují školy střední. Z tohoto důvodu byl upraven i název Zdravotní školy na Střední zdravotnickou školu. Roku 1968 se zavedením pětidenního pracovního týdne byla provedena úprava učebních osnov. V 70. letech byl obsah vzdělání rozdělen do skupin společenskovedných a přírodovědných předmětů, praktické výuky se souvislou odbornou praxí.⁷⁶

Od roku 1991 byla na škole při oboru zdravotní sestra vždy otevřena jedna třída s křesťanským zaměřením. Ve školním roce 1992/1993 byl spojen obor zdravotní sestra a dětská sestra, jež daly vzniknout oboru všeobecná sestra.⁷⁷ Tento obor byl nahrazen až v roce 2004 oborem zdravotnický asistent. O necelé čtyři roky později, roku 1996, vznikla při Střední zdravotnické škole také Vyšší zdravotnická škola, která nabídla absolventům středních škol další kvalifikační studium.⁷⁸ V těchto letech byla ústavu věnována značná péče v podobě různých oprav a modernizací jak budovy, tak i zahrady a školních prostorů. Například byla provedena rekonstrukce kotelny, uskutečnila se výměna oken, byl vysázen živý plot v okolí školy. Některé s rekonstrukcí byly umožněny díky dotaci Státního fondu životního prostředí.⁷⁹

⁷⁵ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895/1995. Str. 24.

⁷⁶ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895/1995. Str. 23-24.

⁷⁷ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895/1995. Str. 24.

⁷⁸ Výroční zpráva za školní rok 2006/2007, SZŠ a VOŠz Emanuela Pöttinga, Olomouc. Str. 8.

⁷⁹ FIŠARA, V. 50 let zdravotnického školství v Olomouci 1948/1998. Str. 7.

4.1 BUDOVA PÖTTINGEA

Stavba první části ústavu byla zahájena roku 1894 podle plánů architekta Jakoba Gartnera pod vedením stavitele Karla Starého. První část stavby byla dokončena roku 1895. Současný vnější tvar a půdorys dostala budova v letech 1898/1899. Největší podíl na štukové výzdobě budovy má sochař Josef Hladík, který pocházel z dílny Františka Vyhnánka.

Budova školy je rozsáhlá stavba, dispozičně řešena jako čtyřkřídlá. Je složena z přízemí a dvou pater. Celá budova je podsklepena. V přízemí vestibulu byl původně reliéf zakladatele ústavu s podpisem a pamětní deska s nápisem, „Pro čest Boží, národu českému, ku výchově dívek vlasteneckých, věnoval a zbudoval Emanuel hrabě Pötting, probošt kapituly Olomoucké.“ Dominantou ústavu, rozlohou i výzdobou, je aula školy. Je rozdělena na dvě části, jeviště a vlastní prostor auly s balkonem. V prvním poschodí budovy se nad malou tělocvičnou nachází školní kaple, která je vyzdobena ve stylu neogotiky tudorského směru. Nad jejím vchodem je umístěn erb zakladatele ústavu.⁸⁰ Nejnovější školní budova byla uvedena do provozu v zimě roku 1998. Jsou v ní moderní tělocvična, odborné laboratoře, informační centrum s knihovnou a moderními počítači.⁸¹ Památkový ústav v Olomouci navrhl budovu E. Pöttinga k zapsání do státního seznamu nemovitých kulturních památek.⁸²

⁸⁰ PEŘINOVÁ, I. Pöttingeum Olomouc 1895/1995. Str. 27-28.

⁸¹ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1995/2005. Str. 9.

⁸² PEŘINOVÁ, I. Pöttingeum Olomouc 1895/1995. Str. 29.

4.2 NOVODOBÁ HISTORIE STŘEDNÍ ZDRAVOTNICKÉ ŠKOLY

Škola v průběhu let několikrát změnila zřizovatele od Krajského národního výboru, ke Krajskému ústavu národního zdraví, až k Ministerstvu zdravotnictví a Ministerstvu školství a tělovýchovy. Dnes tvoří Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická samostatnou příspěvkovou organizaci, jejímž zřizovatelem je od roku 2001 Olomoucký kraj.⁸³

Škola v dřívějších letech poskytovala komplexní středoškolské i vyšší odborné vzdělání v celkem 14 studijních oborech. Na střední škole to byly: všeobecná sestra, zdravotní laborant, zubní technik, farmaceutický laborant a na vyšší škole to byly obory: diplomovaná všeobecná sestra, dětská sestra, sestra pro intenzivní péči a porodní asistentka, dále diplomovaný radiologický asistent, fyzioterapeut, zdravotní laborant, zubní technik, farmaceutický asistent a diplomovaný zdravotnický záchranář. V průběhu let docházelo k různým změnám studijních oborů v souvislosti s úpravami a změnami zákonů o vzdělávání nelékařských zdravotnických profesí. V letech 1998/2005 bylo na škole průměrně kolem dvaceti devíti tříd a sedm set sedmdesát žáků (550 navštěvovalo SZŠ a 220 VZŠ). Působilo zde okolo sta interních a sto padesáti externích učitelů. O rok později, ve školním roce 2005/2006, se počet zaměstnanců snížil na pětasedesát interních a osmdesát externích. Od září 2005 došlo ke změně názvu školy, a to na Střední zdravotnickou školu a Vyšší odbornou školu zdravotnickou Emanuela Pöttinga v Olomouci (SZŠ a VOŠz), vše v souladu se školským zákonem č.561/2204.⁸⁴

V roce 2006 byl škole udělen statut „Fakultní škola Pedagogické fakulty UP Olomouc“, dále jí byl institutem bazální stimulace, jako jediné škole v ČR, udělen titul „Pracoviště bazální stimulace“. Z dalších hodnocení získala škola v roce 2008 mezinárodní certifikát kvality udělený IES (International Education Society). Škole byl udělen rating BBB (vysoce erudovaná a profesionálně vedená instituce), čtvrtý nejvyšší stupeň z dvanácti bodové škály.⁸⁵

⁸³ Výroční zpráva za školní rok 2006/2007, SZŠ a VOŠz Emanuela Pöttinga. Str. 8.

⁸⁴ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-2005. Str. 7.

⁸⁵ Výroční zpráva za školní rok 2006/2007, SZŠ a VOŠz Emanuela Pöttinga. Str. 8.

Díky vytrvalé práci vedení získala škola řadu grantů, například v oblasti vzdělávání pedagogických pracovníků, na tvorbu vzdělávacího programu pro obor zdravotnický asistent, na tvorbu interních skript pojednávajících o restrukturalizaci vzdělávací nabídky na zdravotnických školách a jiné.⁸⁶

Od 1. 1. 2006 byla na škole zřízena Olomouckým krajem devítičlenná Školská rada Střední zdravotnické školy a šestičlenná Školská rada Vyšší odborné školy zdravotnické. Předsedkyní za Školskou radu střední školy je paní Hana Rajnohová. Členy tvoří tři zástupci kraje, tři učitelé školy a tři zletilí žáci SZŠ nebo jejich zákonní zástupci. Jmenovitě to jsou: Prof. MUDr. PhDr. Jana Mačáková, CSc., Doc. MUDr. Jaroslav Vomáčka, PhD., MUDr. Vítězslav Vavroušek, MUDr. Lubomír Maráček, Prof. PaedDr. Libuše Ludíková CSc., Mgr. Petr Vejbor, PhDr. Iva Tenorová, Mgr. Ludmila Rážková, Mgr. Jaroslava Hudcová, Mgr. Zdeňka Blažková, Rostislav Kyncl, Eva Benešová, Ludmila Králová a Zuzana Mačátová. Předsedkyní za Školskou radu Vyšší školy je RNDr. Ivana Hovorková a členy byli dva zástupci kraje, dva učitelé školy a dva studenti školy; jmenovitě Prof. MUDr. Zdeněk Kolář, CSc., Doc. MUDr. Václav Rýznar, CSc., MBA, plk. MUDr. Lubomír Dobeš, prof. Ing. Jan Hálek, CSc., Ilona Zeisbergerová, Bohunka Podešvová, Zdeňka Berková, Antonie Valentová a Kateřina Blahová.

Na střední škole pracují dvě výchovné a kariérové poradkyně, které ve spolupráci s vedením školy a třídními učiteli, pomáhají žákům řešit studijní nebo osobní problémy. Dále seznamují studenty s efektivními postupy a metodami učení se, poskytují informace o dalších studijních možnostech či pracovním uplatnění. Působí zde školní metodik prevence sociálně patologických jevů a protidrogový preventiva. Jejich hlavní činnosti je organizace besed a přednášek pro žáky školy. Na škole má svojí nezastupitelnou činnost, taky celá řada předmětových komisí. Jednou do měsíce se s vedením školy schází rada studentů střední i vyšší školy, která umožňuje přímý kontakt vedení školy se zástupci všech žáků a studentů, což usnadňuje předávání informací a řešení řady problémů souvisejících s výukou i běžným provozem školy.⁸⁷

⁸⁶ FIŠARA, V. a TENOROVÁ, I. Vývoj školy v letech 2005/2010, Almanach - dodatek k almanachu z let 2005/2010 (nepublikovaný dokument)

4.3 DLOUHODOBÉ PROJEKTY ŠKOLY

- Inovativní vzdělávání vychovatelů domovů mládeže, projekt probíhá od 1. února 2010 do ledna 2012.
- Programu Comenius - zdělávání pedagogických pracovníků, od květena 2010.
- Prevence úrazů u dětí mladšího školního věku hrou, s podporou Statutárního města Olomouc – ukončeno v roce 2009.
- E-learning na Střední zdravotnické škole, od února 2009 do února 2012
- Modernizace výuky praktických dovedností studentů FZV a LF UP v Olomouci. Úkolem školy jako partnera v tomto projektu je koordinace s rozvojem činnosti týmu tutorů a jejich využití k posílení kvality praktické výuky studentů, projekt probíhá od 7. dubna 2009.⁸⁸

⁸⁸ FIŠARA, V. a TENOROVÁ, I. Vývoj školy v letech 2005/2010, Almanach - dodatek k almanachu z let 2005/2010 (nepublikovaný dokument)

4.4 ZÁJMOVÁ ČINNOST ÚSTAVU E. PÖTTINGA

Od založení ústavu, z dochovaných pamětí, se lze informovat o množství konaných školních aktivit. Počínaje zápisem chovaneček, nejčastěji v druhé polovině září, byl zahajován každý školní rok bohoslužbami a vzýváním Duch svatého. Pravidelně následoval proslov, nejčastěji ředitele ústavu, s předčítáním školního řádu a řádu penzionátu. K neodmyslitelným tradicím patřily oslavy jmenin a narozenin známých osobností doby, císaře Františka Josefa I, zakladatele ústavu hraběte Pöttinga, urozené protektorky paní Pöttingové, později prezidentů republiky a dalších. K pravidelným aktivitám patřily tradiční výstavy, zábavné večery, taneční večírky, divadelní představení, mikulášské nadílky, pořádání dětských dnů nebo všemožných besed a přednášek nejen pro chovanky a zaměstnance ústavu, ale i širokou laickou veřejnost.⁸⁹

V době meziválečné ústav často pořádal výlety a exkurze pro žákyně i učitele. K obzvlášť zdařilým patřila exkurze do Hanáckého pivovaru, „který, jak uvádí spolkové zápisy, chovanky štědře svým výtečným mokem pohostil“.⁹⁰ Na tyto, a mnohé další školní i mimoškolní aktivity, navázala i Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, která pořádá pro studenty desítky zábavných, sportovních, vzdělávacích i kulturních akcí včetně školních a mimoškolních soutěží. Mezi ty tradiční lze zahrnout dny otevřených dveří, dny zdraví, literární a matematické soutěže, soutěže první pomoci, masérské a lyžařské i adaptační kurzy, sportovní dny, historické exkurze a zájezdy, plesy a další. Žáci jsou také zapojováni do charitativních akcí jako Květinové či Sluníčkové dny nebo akce Bílá pastelka.⁹¹

Jednou z významnějších událostí posledních let byla oslava 110. výročí založení školy. Oslava byla uskutečněna 3. prosince 2005 a byli na ni pozváni představitelé správních orgánů města Olomouce a Olomouckého kraje, dále organizace spolupracující se školou, ředitelé škol, představitelé ministerstev školství a zdravotnictví, poslanci za Olomoucký kraj a další významní hosté. Mezi účastníky oslavy patřili: primátor Ing. Martin Tesařík, senátor prof. RNDr. Jan Hálek, CSc., rektorka UP prof. MUDr., PhDr. Jana

⁸⁹ KAHLIG, I. Devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914/1915. Str. 30-36.

⁹⁰ REICHOVÁ, L. Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Str. 124.

⁹¹ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-2005. Str. 9-10.

Mačáková, CSc. členka Školské rady SZŠ Olomouc, náměstkyně primátora PhDr. Marcela Hanáková, vedoucí OŠMT Olomouckého kraje Mgr. Miroslav Gajdůšek, tehdejší ředitel Fakultní nemocnice Olomouc MUDr. Jaroslav Vomáčka, PhD., člen Školské rady SZŠ Olomouc, hosté z Opolského vojvodství a jiní. Návštěvníci a hosté měli možnost prohlédnout si areál školy, navštívit jednotlivé odborné učebny a laboratoře. Absolventi měli možnost porovnat způsob a úroveň vyučování v současné době a v době svého studia. V 16 hodin byla v katedrále sv. Václava sloužena slavnostní mše, kterou celebroidl Mons. Jan Hrdlička, biskup olomoucký. Byla vydána publikace k tomuto výročí, která textem navazuje na almanach ke 110. výročí založení Ústavu hraběte Pöttinga z roku 1995 a dodatek k němu k 50. výročí založení zdravotnického školství v Olomouci z roku 1998.⁹²

V současnosti jsou neustále proškoleni i pedagogičtí pracovníci školy, kteří se účastnili sebevzdělávacích aktivit, konferencí, výuky anglického jazyka včetně odborných kurzů a seminářů. Škola rozvíjela, zejména od roku 2000, mezinárodní spolupráci s řadou zahraničních partnerských škol (v Německu, Švédsku, Nizozemsku a dalších zemích). Při škole byl zřízen nadační fond, který z finančních zdrojů získaných různými dary přispívá studentům na výlety, maturity, podporuje sociálně slabší studenty a také uděluje prospěchová stipendia.⁹³

⁹² FIŠARA, V. a TENOROVÁ, I. Vývoj školy v letech 2005/2010, Almanach - dodatek k almanachu z let 2005/2010 (nepublikovaný dokument)

⁹³ FIŠARA, V. Pöttingeum Olomouc 1895-2005. Str. 11-12.

5. ROZHOVORY S ŘEDITELI

Jan Stranyánek, (ředitel školy od roku 1989)

1. Jaký vztah máte ke škole E. Pöttinga.

Otcovský, je jako moje dítě, z různých důvodů. Byl jsem prvním ředitelem po revoluci, podařilo se mi na ministerstvu školství, opět po 47 letech, znovu dostat do názvu školy jméno jejího zakladatele Emanuela Pöttinga, které po roce 1948 z názvu zmizelo. A také jsme získali z depozitáře zabavené cenné relikvie a památky, které se tak opět navrátily na náš ústav. Jednalo se o obraz hraběte Pöttinga, bystu a zvon, který se po čtyřiceti sedmi letech opět rozezněl ve věži nad kaplí. Tak jsem splatil dluh a závazek vůči hraběti E. Pöttingovi, vrátil jsem škole jeho jméno i památky na něj. Zakládající kuratorium žen, mu dalo totiž slib, že ústav ponese vždy jeho jméno a bude to škola světská a ne církevní.

2. Čím je škola E. Pöttinga výjimečná.

Škola patří k nejstarším českým středním dívčím školám. Studovaly zde některé dcery a vnučky známých osobností i našich emigrantů ze zahraničí. Škola měla vynikající pověst a bylo ctí na ní studovat.

3. Jaký nejdůležitější projekt jste během svého působení na škole realizoval.

Školu se nám podařilo rozšířit o značný počet nových oborů. Aby mohla být zahájena kvalitní výuka, bylo nezbytně nutné, k tomuto účelu, vybudovat vhodné zázemí, a to zejména pro nově zavedené technické obory, jako byli: zubní technik, farmaceutický laborant, rehabilitační pracovník (později fyzioterapeut). Proto jsme požádali o schválení přístavby tělocvičny, odborných laboratoří a prostorů pro fyzioterapii, včetně odborného zázemí (saunu, hydroterapii, magnetoterapii a další...) tento projekt v hodnotě 56milionů lze považovat za hlavní uskutečněnou investici. Další investici s pomocí dotace z fondu životního prostředí bylo zrušení vytápění školy na pevná

paliva a zřízení automatického plynového vytápění. Tak zmizel i hlavní zdroj prachu na dvoře školy.

Z interiérových oprav v ústavu nelze nezmínit zprovoznění a zrestaurování ústavní kaple, (včetně nalezeného původního křišťálového lustru), v které byl původně sklad civilní obrany. Kaple se využívala, pro svou vynikající akustiku, ke koncertním akcím vážné hudby, pěveckých zborů a bohoslužbám. Kompletně byla opravena i aula školy, včetně jeviště. Bylo zde zavedeno moderní podlahové vytápění.

4. Jaké největší problémy z Vaší zkušenosti jsou spjaty s vedením školy.

Ředitel je především manažer a musí se opírat o své důvěryhodné zástupce a lidi, kteří pro uskutečnění projektů rozvíjejících školu, nehledají argumenty, proč je projekt neuskutečnitelný, ale hledají cestu, jak vytyčených cílů dosáhnout. Má li ředitel bohatý tvůrčí potenciál a je obklopen kolektivem takových to kreativních lidí, „a to jsem měl,“ pak škola zdárně plní funkci, která jí byla určena.

5. Jaké problémy vyvstaly během Vašeho působení.

Hlavní problémy byly spjaty s výstavbou již výše zmíněné tělocvičny, s odbornými laboratořemi. Vyvstaly hlavně v souvislosti se změnou kompetenčního zákona, který převáděl pravomoci zřizovatele SZŠ z ministerstva zdravotnictví, na ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Trvalo několik měsíců, než investiční finance byly z účtu ministerstva zdravotnictví převedeny na účet ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Po tuto dobu byla stavba zastavena. S investičními financemi po tuto dobu nebylo možné disponovat. Než se práce opět rozběhly, zůstaly tyto peníze na výhodném investičním účtu školy a přinesly úroky v hodnotě cca. 200 000 korun. Tyto peníze byly využity k nákupu vybavení a přístrojů do laboratoří a přesně vyúčtovány.

I když z celkové proinvestované částky při kontrole finančního úřadu nechyběla ani koruna, byl jsem bez udání důvodu uprostřed školního roku 30. listopadu 1999 z funkce ředitele odvolán. Od prvního prosince 1999 pracuji dál na škole jako učitel. Později bylo konstatováno, že těchto cca 200 000 korun získala škola neoprávněně, já jsem byl obviněn ze špatného hospodaření, z porušení finanční kázně, a proto

z funkce odvolán. Tuto částku peněz, mělo nové vedení školy vrátit zpět ministerstvu financí. Ředitelkou školy jsem byl obviněn, že škodu škole jsem způsobil já, a tak po mě byla tato částka soudně vymáhána. Obvinění jsem odmítl a později proběhnoucí soud, jednoznačně konstatoval, že škoda mou osobou nebyla způsobena. Obžaloby jsem byl zcela zproštěn. K písemné omluvě a veřejnému očištění mého jména však bohužel do dnešního dne nedošlo.

6. S jakými (významnými) institucemi/osobami jste jako škola spolupracovali (a proč).

Spolupracovali jsme s Arcibiskupstvím olomouckým – konkrétně Msgre. Josefem Hrdličkou, na tvorbě studijního programu všeobecná sestra s křesťanským zaměřením. Další spolupráce byla s velvyslanectvím Italské republiky, při zajišťování výuky italštiny a kontaktu na tamější školy (v Římě a Udine). Velmi úspěšná byla oboustranná návštěva vyučujících a skupiny studentů na střední škole v Leuven (Belgie) a mnoho dalších.

7. Jaký přínos má SZV E. Pöttinga pro Olomouc.

Od roku 1990 jsem po svém nástupu do funkce ředitele zavedl prakticky všechny obory čtyřletého, dvouletého pomaturitního i vyššího a později vyššího odborného studia tak, aby střední zdravotnická a vyšší odborná škola zdravotnická Emanuela Pöttinga obsáhla většinu oborů, které zdravotnické školství nabízí, a tím zajistila dostatek středního a vyššího zdravotnického personálu k pokrytí potřeb, už tehdy mnou předpokládaného, Olomouckého kraje.

8. Jakých úspěchů jste dosáhl během svého působení na škole.

Na škole učím od roku 1969, tedy již 42roků, i když v posledních letech, jako důchodce, jen na částečný úvazek. Za tu dobu jsem vyučoval asi sedmnácti různými předměty, především se zaměřením fyzikálněchemickým, ale i fotografickou a přístrojovou techniku, radiofyziku atd. Tento počet rozšiřuji i v současnosti například o potravinářskou chemii v novém oboru nutriční asistent.

9. Co byste škole E. Pöttinga popřál do dalších let.

Škole především přeji kvalitní, kreativní vedení s dobrým a kamarádským vztahem ke všem zaměstnancům. Neřídít se heslem rozděluj a panuj, tak jak tomu bylo v minulých dobách. Dále nezapomínat na bývalé kolegy – důchodce a dále je považovat za členy kolektivu.

10. Co pokládáte ve vztahu ke škole za zásadní.

Aby se celý kolektiv školy včetně vedení scházel co nejčastěji na neformálních schůzkách „na výjezdních poradách“ a výletech. A tak, aby se větším oboustranným seznámením vylepšily kolektivní mezilidské vztahy a zrušily bariéry mezi vyučujícími všeobecných, odborných a praktických předmětů.

Mgr. Zdenka Mikšová, PhD. (ředitelka školy od roku 2000)

1. Jaký vztah máte ke škole E. Pöttinga.

Dlouholetý, téměř jedenatřicetiletý. Nastoupila jsem na školu v září roku 1980 jako odborná učitelka, působila jsem zde do roku 1983 a v roce 2000 jsem se vrátila, tentokrát v pozici ředitelky školy.

2. Čím je škola E. Pöttinga výjimečná.

Svou historií – budov i působením v oblasti vzdělávání. Svým umístěním, velikostí i zaměřením na zdravotnické vzdělávání.

3. Jaký nejdůležitější projekt jste během svého působení na škole realizovala.

Definovat jeden projekt, který by prezentovat 10 let snad ani nejde.

Oblast výchovně vzdělávací:

Projekt evaluace výchovně vzdělávacího procesu. Proces evaluace jsme zahájili dlouho předtím, než tuto povinnost školám předepsal zákon. Vyvrcholením tohoto procesu bylo pro mě, a doufám, že i pro mé kolegy z Pöttingea získání mezinárodního certifikátu kvality IES (informace viz na www.ies.cz). Vyjádření kvality je dáno získáním ratingu BBB – čtvrtý nejlepší stupeň z dvanáctistupňové klasifikace. Certifikát zatím nezískala žádná zdravotnická škola v ČR a žádná škola zřizovaná Olomouckým krajem.

Projekt rozšíření vzdělávací nabídky – zavedení nových oborů: zdravotnický záchranář, zubní technik, zdravotní laborant, nutriční asistent, asistent zubního technika, laboratorní asistent.

Oblast personální:

Vytvoření tvůrčího klimatu na škole, podpora aktivity pedagogů a ostatních zaměstnanců.

Mým záměrem bylo maximálně podpořit sebevzdělávání pedagogických pracovníků, mít na škole učitele, kteří jsou nejen odborníci v předmětech své aprobace, ale jsou také velmi dobří v oblasti didaktiky a ve výuce realizují současné trendy výuky.

Díky přístupu mých kolegů se tento záměr snad podařil. Je málo škol, kde by 70 % učitelů absolvovalo kurzy RWCT (metody výuky podporující kritické myšlení žáků) a používalo tyto metody ve výuce, 90 % odborných vyučujících oboru všeobecná sestra a zdravotnický asistent mělo certifikát základního kurzu basální stimulace a polovina z nich absolvovala navazující kurz BS.

Oblast podmínek pro realizaci výchovně vzdělávacího procesu:

Projekt vybavení školy IT technologiemi. Z pohledu roku 2011 se toto možná nebude zdát důležité, ale vzhledem k tomu, že v roce 2000, kdy jsem na školu přišla, byl na škole 1 počítač s připojením na internet, učebna vybavena naprosto zastaralými PC, sekretariát nevyužíval pro administraci PC a o vybavení kabinetů učitelů počítači si mohli učitelé nechat jen zdát, dosažení stavu k 31. 12. 2009 považuji za velký úspěch.

Do této oblasti bych zařadila i mnohé investiční akce – největší akcí byla fasáda budovy Pöttingea, vybudování vlastní kotelny na domově mládeže, vybudování šaten a zázemí pro výuku nově otevíraných oborů (farmaceutické laboratoře, učebna pro výuku mikrobiologie, školní kuchyňky, malá tělocvična, sportovní zázemí na domově mládeže aj.)

Oblast sociálního zázemí pro studenty:

Projekt zajištění stravování nadstandardním způsobem, vybudování Studijního a informačního centra pro studenty, vytvoření podmínek pro výchovnou činnost na domově mládeže.

4. Jaké největší problémy z Vaší zkušenosti jsou spjaté s vedením školy.

Největší problém vidím v nejistém právním prostředí – neustálé změny právních dokumentů upravujících chod školy. Management školy v podstatě permanentně řeší aplikaci a zapracování změn do vnitřních dokumentů školy. Většina z nich chod školy znesnadňuje a komplikuje místo toho, aby přinášela zjednodušení.

Další problém vidím v nastavení kritérií, které by byly objektivní pro hodnocení kvality školy. V tomto směru vidím určité rezervy v působení zřizovatele. Ze své manažerské praxe ve školství mám pocit, že u státních škol je snaha dosáhnout stavu „zlaté střední cesty“, vést školy tak, aby z ní nevybočovaly. Není dobré, když škola se školy vymyká ať už v pozitivním či negativním slova smyslu. Tento přístup vnímám jako pro školy demotivační.

5. Jaké problémy vyvstaly během Vašeho působení.

Vyvstala řada problémů:

Naplnění závazných právních norem pro chod školy, např. vytvoření žádoucích hygienických podmínek pro provoz školských zařízení (nastavitelné lavice, požadované osvětlení v učebnách, počet WC na počet žáků atd.), realizace zákona o správním řízení, aplikace právních dokumentů, např. vyhlášky o přijímacím řízení.

Regulace vzdělávací nabídky ze strany zřizovatele – nesouhlas s otevřením nových oborů, např. zdravotnické lyceum, kombinované studium oboru všeobecné sestry, nesouhlas s otevřením požadovaného počtu tříd apod. (nepovolení další třídy oboru laboratorní asistent z důvodu, že „...není naplněn obor management ve strojírenstvíať jdou žáci studovat tam...“ jsem vnímala a vnímám jako hodně špatné).

Problémy se zajištěním výuky v případě nenadálého vypovězení závazku ze strany pracovníka.

6. S jakými (významnými) institucemi/osobami jste jako škola spolupracovali (a proč).

Krajský úřad Olomouckého kraje – zřizovatel školy:

Účast na tvorbě Dlouhodobého záměru v oblasti vzdělávání v Olomouckém kraji

Člen Sdružení středního školství Olomouckého kraje

Zdravotnické instituce – zajištění praxí žáků a studentů.:

Fakultní nemocnice Olomouc

Nemocnice Šternberk

Vojenská nemocnice Olomouc

SPEA Olomouc

Agentury domácí péče (POMAD, CHARITA, SDOP)

Kojenecký ústav, Sdružená zařízení pro péči o dítě Olomouc

Credo Olomouc

Domov důchodců Olomouc

Hospic u Olomouce

Ordinace praktických lékařů

ZZZ Olomouckého kraje, Zlínského kraje

Zubní laboratoře

Dětský domov Olomouc

Dětské centrum Olomouc

Školské instituce:

zdravotnické školy Olomouckého kraje (společné schůzky, koordinace činnosti)

zdravotnické školy České republiky (přes Asociaci ředitelů zdravotnických škol, předávání zkušeností, výměna předsedkyní zkušebních komisí maturit a absolutorii)

střední školy Olomouckého kraje (OA, gymnázia, odborné školy – předávání zkušeností, společné akce)

Univerzita Palackého v Olomouc (Fakulta zdravotnických věd – zajištění výuky, Pedagogická fakulta - jsme „fakultní škola“, Lékařská fakulta - výuka laborantů, pronájem prostorů pro výuku mediků, Přírodovědecká fakulta – účast na projektu Badatel, Fakulta tělesné kultury - spoluorganizátor Těloolomouc, Filozofická fakulta – pedagogická praxe studentů)

Ostatní partneři:

Institut basální stimulace (škola vlastní titul „Pracoviště basální stimulace“, realizace konceptu BS ve vzdělávacím procesu odborných předmětů)

Arcibiskupství Olomouc (v návaznosti na historii školy)

Zahraniční partneři:

Cardiocentrum MONZINO v Miláně, Itálie (stáže studentek)

Škola Janusza Korszaka v Prudniku, Polsko (výměnné pobyty studentů, projekt)

Lékařská akademie Wrocław, Polsko (účast na odborných konferencích)

Nadační fond Emanuela Pöttinga Olomouc – vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání (nadační fond financoval nákup pomůcek pro výuku), podpora žáků a studentů.

7. Jaký přínos má SZV E. Pöttinga pro Olomouc.

Nabízí velmi kvalitní středoškolské vzdělávání. Účastní se na řadě akcí pořádaných městem Olomouc i ostatními vzdělávacími institucemi (UP, ostatní střední školy, základní a mateřské školy). Vytváří pracovní místa pro pedagogy a další zaměstnance. Naplňuje hodnocení města Olomouce jako „studentského města“.

8. Jakých úspěchů jste dosáhl během svého působení na škole.

Viz úspěšné projekty - všechny, které jsou uvedeny.

9. Co byste škole E. Pöttinga popřál do dalších let.

Ať zůstane významnou vzdělávací institucí na Moravě, institucí, která bude mít image kvalitní, pro žáky a studenty vstřícné školy. Dále ji přeji ať vzdělávání ve zdravotnických profesích je a zůstane tím hlavním, na co se bude zaměřovat. A v první řadě přeji Pottingeu ať má pracovníky, kteří upřednostní zájem školy před zájmem svým.

10. Co pokládáte ve vztahu ke škole za zásadní.

To, aby její pracovníci (management, pedagogové, ostatní zaměstnanci) přijímali školu „za svou“, aby dokázali zájmy školy upřednostnit před zájmy svými, osobními. Vnímám tento přístup jako velmi, velmi důležitý.

ZÁVĚR

Po prostudování a zkompletování získané dokumentace bylo nejvíce využito informačních zdrojů uložených ve Vědecké knihovně Olomouc a ve Státním okresním archívu Olomouc. Současně jsem čerpala z pramenných zdrojů Střední zdravotnické školy a Vyšší odborné školy Emanuela Pöttinga v Olomouci, ze školních kronik a školních almanachů. Příkladem uvádím: 50 let zdravotnického školství v Olomouci 1948-1998. Střední a Vyšší zdravotnická škola Olomouc, Pöttingeum Olomouc 1895-1995. Pöttingeum Olomouc 1895-2005 Střední zdravotnická škola a vyšší odborná škola zdravotnická Emanuela Pöttinga v Olomouci. Almanach - dodatek k almanachu z let 2005-2010 (nepublikovaný dokument), a dále z výročních zpráv školy posledních let. Další použité informační zdroje jsou uvedeny v bibliografickém přehledu na konci práce.

Za mimořádně cenné pokládám informace, které jsem získala cestou řízeného rozhovoru a dotazů u části ředitelů školy. Nepodařilo se mi získat strukturovaný rozhovor od všech oslovených respondentů. Ze tří oslovených byl formou rozhovoru a zápisu proveden řízený rozhovor s panem RNDr. Jiřím Stranyánkem, ředitelem v letech 1990 až 1999. Písemné vyjádření k zadaným otázkám jsem obdržela od paní Mgr. Zdeny Mikšové PhD., ředitelky Pöttingea od roku 2000. Poslední z oslovených respondentů je současná ředitelka paní Mgr. Iva Burdová, od které jsem neobdržela v daném čase odpověď. Za odpovědi, které mi oslovení respondenti ochotně poskytli, touto cestou děkuji.

Nahlédnutí do minulosti a současnosti Pöttingea mi dovoluje konstatovat, že Pöttingeum, založené jako Ústav hraběte Pöttinga v Olomouci, tak zněl oficiální název spolku, který připravoval zřízení školy, od svého založení v roce 1895 patří svým významem do dějin školství na Moravě a v českých zemích, a to v mimořádném postavení. Sám zakladatel se v té souvislosti v uvedeném roce vyjádřil: „Co mám, získal jsem z nadací národa českého a má to býti národu zachováno a opět vráceno.“ (viz. pozn. 17).

Od otevření ústavu v roce 1895 přes období meziválečné Československé republiky, dvě světové války a společenské proměny po roce 1948 prokázalo toto školské pracoviště – při všech proměnách – mimořádnou vzdělávací i odbornou vitalitu a mohlo tak po roce 1989 pokračovat v úsilí vzdělávání, které bylo započato koncem 19. století a oslovuje své studenty i v první dekádě 20. století.

Nositelem tradice a poslání pro 21. století jsou v současnosti Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Emanuela Pöttinga. Za velice cenné pokládám mnou poznané konstatování, že pracoviště náleželo jak v letech rakousko - uherské monarchie, tak v letech československé (1918) a české státnosti (1989) ke školským zařízením mimořádné kvality.

Při sledování novodobé historie Střední zdravotnické školy a Vyšší odborné školy zdravotnická Emanuela Pöttinga nelze opomenout dědictví a tradice minulosti, současně však nutno hledat i budoucí podobu. V té souvislosti pokládám za cenná osobní sdělení ředitelů školy po roce 1989. Současně dějiny školy po roce 1989 si zaslouží budoucích samostatných zpracování.

Ústav hraběte Pöttinga byl navštěvován významnými osobnostmi českého, společenského a kulturního života (příkladem Ema Destinová). Na ústavu studovaly mimo jiné i studentky z významných českých rodin. Nabízí se příležitost i v budoucnu tato jména připomínat. V průběhu sepsávání mé bakalářské práce mě zaujala osobnost pravnučky Jana Amose Komenského, která studovala na Pöttingeu v letech 1. Československé republiky a která žije v USA. Dovolím si navrhnout zvážení umístění pamětní desky věnované této osobnosti v budově Střední zdravotnické školy a Vyšší odborné školy zdravotnické Emanuela Pöttinga. I toto může napomoci k dalšímu budování prestiže a kladného obrazu Pöttingea pro současnost.

LITERATURA A PRAMENY

BROŽOVÁ, E. *Hrstka hodně starých vzpomínek*, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935, s. 45-48. (rukopis uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci)

ČERMÁKOVÁ, M. *Zpráva výboru*, Devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914-15. Olomouc 1915, s. 9-10. (strojopis, nepublikovaný dokument)

FISCHER, R. *Dějiny Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci*, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935, s. 3-38. (rukopis uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci)

FISCHER, R. *Emanuel hrabě Pötting-Persing*, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935, s. 1-7. (rukopis uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci)

FIŠARA, V. a TENOROVÁ, I. *Vývoj školy v letech 2005-2010*, Almanach - dodatek k almanachu z let 2005-2010. (elektronická verze, nepublikovaný dokument)

FIŠARA, V. *Emanuel hrabě Pötting Persing-zakladatel školy pro výchovu českých dívek*, Pöttingeum Olomouc 1895-1995 Střední zdravotnická škola Olomouc. Votobia Olomouc 1995, s. 8-9.

FIŠARA, V. *Vývoj školy od roku 1990*, 50 let zdravotnického školství v Olomouci 1948-1998 Střední a Vyšší zdravotnická škola Olomouc. Intergrafis Olomouc 1998, s. 7-9.

FIŠARA, V. *Vznik ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci*, Pöttingeum Olomouc 1895-1995 Střední zdravotnická škola Olomouc. Votobia Olomouc 1995, s. 10-13.

FIŠARA, V. *Vývoj školy v letech 1998-2005*, Pöttingeum Olomouc 1895-2005 Střední zdravotnická škola a vyšší odborná škola zdravotnická Emanuela Pöttinga v Olomouci. Střední polygrafická škola Olomouc 2005, s. 7-12.

KAHLIG, I. *10 let Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1905*. Devátá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci. Olomouc 1905, s. 1-12. (strojopis, nepublikovaný dokument)

KAHLIG, I. *25 let Ústavu hraběte Pöttinga*, Dvacátá čtvrtá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý pátý školní rok 1919-1920. Olomouc 1920, s. 5-10. (strojopis, nepublikovaný dokument)

KAHLIG, I. *Emanuel hrabě Pötting Persing, Životopis a posmrtná upomínka*, Výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga 1897-1898, s. 4-6. (strojopis, nepublikovaný dokument)

KAHLIG, I. *Nové školní útvary při Ústavu hr. Pöttinga v Olomouci ve školním roce 1914 – 15*, Devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914-15, s. 19-20. (strojopis, nepublikovaný dokument)

KAHLIG, I. *Zprávy o Švýcarském penzionátě*, Dvacátá šestá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý sedmý školní rok 1921-22. Olomouc 1922, s. 20. (strojopis, nepublikovaný dokument)

KAHLIG, I. *Paměti ústavu*, devatenáctá výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý školní rok 1914-1915. Olomouc 1915, s. 30-31. (strojopis, nepublikovaný dokument)

KLEVETA, A. *Prvé čtvrt století*, Dvacátá osmá výroční zpráva Veřejné obchodní školy Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za školní rok 1923-1924, s. 1-2. (strojopis, nepublikovaný dokument)

KRÁLÍK, F. *Vývoj školství v Pöttingeu v prvním 40letí*, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935, s. 31-36. (rukopis uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci)

KRONIKA ŠKOLY 1995 – 2002, Střední zdravotnické a Vyšší zdravotnické školy Emanuela Pöttinga v Olomouci, (nepublikovaný rukopis v majetku školy)

LIPČÍKOVÁ, A. *II. Jednatelská zpráva za rok 1938-1939*, Výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga, penzionát, kuchařská škola, hudební škola a časové kurzy v Olomouci za školní rok 1938-1939. Olomouc 1939, s. 1-6. (strojopis, nepublikovaný dokument)

LIPČÍKOVÁ, A. *Jednatelská zpráva za rok 1923-24*, Dvacátá osmá výroční zpráva Internátu, Švýcarského penzionátu, školy kuchařského kurzu pěti měsíčního, školy hudební, školy jazykové a časových kurzů při Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci za dvacátý devátý školní rok 1923-1924, s. 24-26. (strojopis, nepublikovaný dokument)

OTEVŘENÍ ÚSTAVU R. *Otevření ústavu r. 1895. Našinec 18. září 1895*, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935, s. 16-20. (rukopis uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci)

- PEŘINOVÁ, I. *Architektura a výzdoba Pöttingea*, Pöttingeum Olomouc 1895-1995, Votobia Olomouc 1995, s. 26-29.
- PÖTTING, E. *První základní listina Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci z r. 1893*, Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935, s. 9-10. (rukopis uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci)
- PTÁČKOVÁ, A. *Zpráva kuratoria*, První výroční zpráva Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1896-97, s. 11-14. (strojopis, nepublikovaný dokument)
- REICHOVÁ, L. *Olomoucké „Pöttingeum“*, Ročenka Státního okresního archivu v Olomouci 4 (23) 1995. Olomouc 1996, s. 120-127, ISSN 0862-2833.
- SELSKÉ LISTY, *Přípravy k založení spolku a ústavu*. Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935, s. 8. (rukopis uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci)
- SELSKÉ LISTY, *Ustanovující valná hromada spolku „Ústav hraběte Pöttinga v Olomouci, český pensionát a škola pro vzdělání dívek.“* Památník Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935, s. 8-9. (rukopis uložen ve Vědecké knihovně v Olomouci)
- VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ŠKOLNÍ ROK 2006/2007, SZŠ a VOŠz Emanuela Pöttinga, Olomouc, září 2007, s. 4-8. (strojopis, nepublikovaný dokument)

INTERNETOVÉ ZDROJE

- HISTORIE ŠKOLY – *Některé další zajímavé informace o životě Ústavu hraběte Pöttinga*. s. 8. (dokument pdf.). [online]. [cit. 2011-04-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.epol.cz/historie.aspx>>.
- ULRICHOVÁ, M. *Osudy rodového prstenu Figulusů*. Nové bratrské listy. s. 25-27. [vydáno 2007-03]. [online]. [cit. 2011-04-04]. Dostupný na WWW: <http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/nbl_0307.pdf>.

PŘÍLOHY

Příloha 1. Gerta Figulusová – Kalliková

Mezi chovankami penzionátu byla i Gerta Figulusová-Kalliková, potomek Jana Ámose Komenského. Své jméno zdědila po zeti Komenského, Hrnčířovi (latinsky Figulus), jehož se jako opuštěného sirotka Komenský ujal a vychoval ji. Figulus byl Komenskému velkou oporou v nejtěžších letech perzekuce a exilu.⁹⁴

Po vzniku samostatného Československa, jeden z potomků rodiny působil ve státních službách. Figulus pracoval na ministerstvu zahraničního obchodu Československé republiky, kde využíval svých jazykových znalostí. Sám se navíc pilně učil češtině. Při návštěvě Moravy v roce 1927, kdy putoval po památných místech J. A. Komenského, se nachladil a nečekaně 27. července 1927 zemřel. Rodový prsten přebírá dočasně za nezletilou dceru Gertu do ochrany Národní rada československá. Patnáctiletá osiřelá dívka vyrůstala v Pöttingerově penzionátu v Olomouci a vystudovala učitelský ústav.⁹⁵

Studium na Ústavu hraběte Pöttinga nebylo přístupno všem sociálním vrstvám ve stejné míře, což bylo důsledkem značných finančních nákladů, které výuku i pobyt na této škole provázely. Školní poplatek činil 3 zlaté měsíčně, návštěva nepovinných předmětů 2 zlaté měsíčně za jeden předmět. V období první Československé republiky činilo zápisné 10,- Kč, poplatek na pomůcky 20,-Kč a školné v jednotlivých ročnících 300,-, 350,- a 400,- Kč.⁹⁶

Až do konce druhé světové války vyučovala Gerta v Praze, kde se v roce 1939 provdala za architekta Ferdinanda Kallika. Roku 1947 se s rodinou dočasně vystěhovala za svou matkou do Jižní Afriky. Složitě životní cesty ji přivedly do Kanady, kde jim však byla veliká zima, a tak se manželé Kallikovi spolu s dětmi Janem a Jarmilou usadili trvale v Kalifornii v USA.⁹⁷

⁹⁴ <http://www.epol.cz/Download.ashx?Id=4d7c0d8a-85c9-4076-a036-db6cd4248eb9>

⁹⁵ http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/nbl_0307.pdf

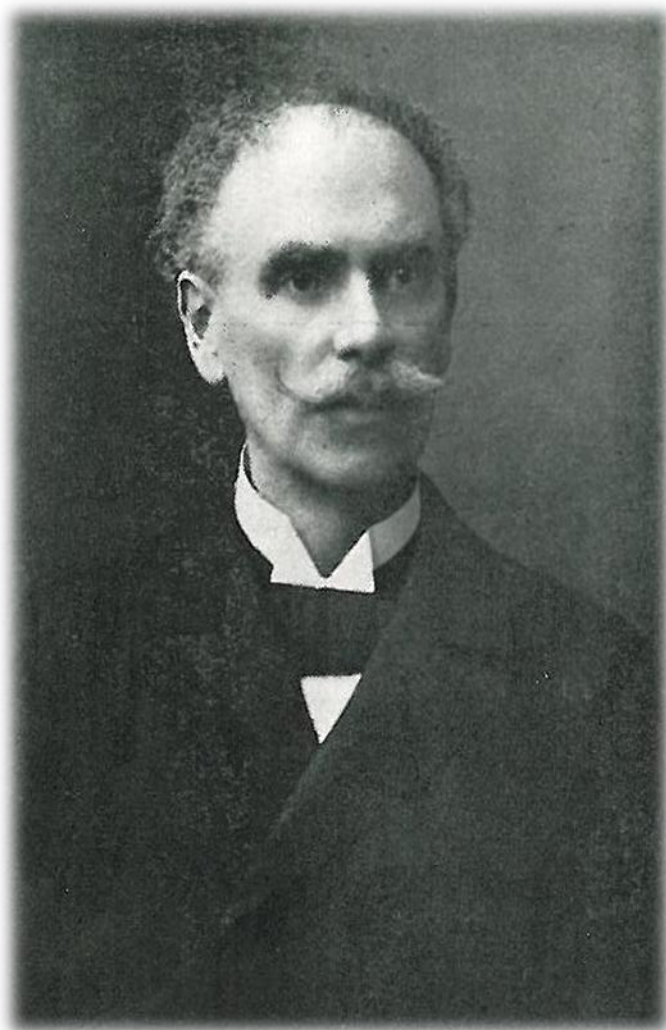
⁹⁶ <http://www.epol.cz/Download.ashx?Id=4d7c0d8a-85c9-4076-a036-db6cd4248eb9>

⁹⁷ http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/nbl_0307.pdf

Příloha 2. **Fotografická příloha** převzata z Památníku Ústavu hraběte Pöttinga v Olomouci 1895-1935 a ústavního almanachu Pöttingeum Olomouc 1895-2005.

Obrázek 1 - Hrabě Emanuel Pötting Persing - Památník

Obrázek 2 - Isidor Kahlig - Památník ústavu

Obrázek 3 - Původní budova školy v letech 1895, Pöttingeum Olomouc 1895-2005

Obrázek 4 - Současná podoba školy, Pöttingeum Olomouc 1895-2005